

Міжнародні науково-практичні інтернет-конференції
юридичного та історичного спрямування

АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ

ISSN 2617-2364

Випуск 40

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

www.lex-line.com.ua
Юридична лінія

5-6 квітня 2022 р.

УКРАЇНА

Тернопіль

2022

УДК 340 (063)
А 437

Актуальні дослідження правової та історичної науки: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Вип. 40 (м. Тернопіль, 5-6 квітня 2022 р.). Тернопіль, 2022. 67 с.

У виданні вміщено тези та тексти доповідей Міжнародної наукової інтернет-конференції з юридичних та історичних питань, що відбулася у м. Тернопіль 5-6 квітня 2022 р. за сприяння Громадської організації “Наукова спільнота” (Україна) та Wyższa Szkoła Społeczno-Gospodarcza w Przeworsku (Польща).

Матеріали коференції також оприлюднено на сайті:
www.lex-line.com.ua

Оргкомітет:

Яремко Оксана Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент,
Західноукраїнський національний університет;

Станько Ірина Ярославівна, кандидат юридичних наук, адвокат;

Яценко Василь Миколайович, кандидат педагогічних наук;

Русенко Святослав Ярославович, здобувач Університету митної справи та фінансів.

Адреса оргкомітету:
46005, м. Тернопіль, а/с 797
тел. +380979074970
E-mail: lex-line@ukr.net

Тексти опубліковано у авторській редакції. Відповідальність за достовірність наданої інформації несуть автори, їхні наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищено. У разі будь-якого використання опублікованих матеріалів посилання на джерело є обов'язковим.

ISSN 2617-2364

© ГО “Наукова спільнота” 2022

© Автори статей 2022

ТИПОЛОГІЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЯКОСТІ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ

Дубовой Андрій Сергійович

аспірант кафедри теорії та історії держави і права,

ПВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Типологія – науковий метод пізнання, заснований на класифікації об'єктних систем та їх групуванні за узагальненими, ідеалізованими моделями чи типами. Він служить для порівняння наявних характеристик, зв'язків, функцій, відносин, організаційних ієрархій об'єктів дослідження, у тому числі об'єктів, що існують і поділені в часі. Типологічні проблеми наявні в усіх науках, вони мають справу з дуже різними (часто дискретними) наборами об'єктів і вирішують проблему впорядкування та опису цих множин. Типологія заснована на виявленні подібності та відмінності досліджуваних об'єктів, пошуку надійних способів їх ідентифікації, а у формі своєї теоретичної розробки вона прагне відобразити структуру досліджуваної системи, розпізнавати закономірності, які передбачають існування раніше невідомих об'єктів [1, с. 37]. Такий підхід активно використовується гуманітарними науками як своєрідна систематизація наукових знань. Встановлення типологій є як метою, так і засобом гуманітарних досліджень. Монографії з історії, психології та інших наук можуть представити та задокументувати складні типи певних явищ – способи мислення історичних часів, типи управління, культурні тенденції, соціальні інститути тощо – оскільки це забезпечить краще розуміння та пояснення цих явищ [2, с. 165].

Залежно від конструкції типології можуть бути емпіричними та теоретичними. Теоретична типологія передбачає побудову ідеальних моделей об'єктів, узагальнення виражених ознак і встановлення принципів категоріального опису досліджуваної сукупності об'єктів. Теоретична типологія є результатом комплексної роботи наукового мислення, яке теоретично реконструює найважливіші ознаки досліджуваної колекції об'єктів та узагальнює їх у поняття «тип». На цій основі в межах колекції

може бути обраний конкретний об'єкт, який за певними критеріями вважається репрезентативним для всієї колекції об'єктів. Відкинути всі дрібні риси, теоретичну реконструкцію. Зокрема, з цього приводу І. О. Мисак звернув увагу на те, що типологія – це дослідження впорядкування та систематизації складних об'єктів, засноване на поняттях нечітких множин і типів. Об'єкти відомої предметної множини або належать до концептуальної області загальної множини, або не належать до неї. Так, кожне натуральне число або належить до множини непарних чисел, або ні. Нечіткі множини відрізняються тим, що об'єкти предметної області мають лише певну приналежність [3, с. 29].

Як приклад природного поділу юридичної відповідальності можна розглянути запропонований Д. М. Лук'янцем, виходячи з елементів структури правовідносин. Юридичну відповідальність досить зручно розглядати як правовідносини по суті, оскільки останнє має чітку структуру, певні елементи та відмінні ознаки, які піддаються науковій класифікації.

Зокрема, показано, що поєднання двох ознак суб'єктного складу та процесуальної структури визначило обмежений вид юридичної відповідальності за владними відносинами між винним та суб'єктом переслідування. Ці види особливо примітні щодо конституційної, адміністративної, цивільно-правової, кримінальної та дисциплінарної відповідальності [4].

Цим же дослідником була запропонована процесуальна структурна типологія юридичної відповідальності. Тому він стверджує, що можуть бути три основні процесуальні конструкції юридичної відповідальності, залежно від того, наскільки предмет діяння не може бути чітко пов'язаним з об'єктивним аспектом:

1. Автоматичний – коли зв'язок цілком очевидний і конкретні заходи відповідальності визначаються заздалегідь, що усуває необхідність посередництва правоохоронних органів.

2. Адміністративний – якщо зв'язок достатньо очевидний, його можна виявити безпосередньо під час вчинення протиправного діяння, але визначення конкретних заходів відповідальності вимагає посередництва правоохоронного провадження.

3. Судова влада. У більшості випадків, коли зв'язок неоднозначний, у більшості випадків його можна виявити за допомогою конкретних

заходів для відновлення характеру поведінки, тоді як встановлення конкретних дій підзвітності вимагає посередництва з боку правоохоронних органів [4].

Класифікація кримінальної та каральної відповідальності є досить поширеною. Ключова відмінність двох видів відповідальності полягає в тому, що покарання та штрафні санкції (кримінальні, адміністративні та дисциплінарні) є відносно чіткими, а верхня та нижня межі покарання чи покарання для правопорушників визначаються відповідно до обставин злочину і ступеня злочинності, характер тощо; можливість застосування санкцій є абсолютно певним, оскільки розмір шкоди, заподіяної правопорядком, може бути визначений із значною точністю, незалежно від обставин злочину.

Література:

1. Шемелинець І. І. До питання класифікації видів юридичної відповідальності. *Закарпатські правові читання*. № 3. 2017. С. 36-42.
2. Черноп'ятов С. В. Позитивна юридична відповідальність як наукова та методологічна категорія. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ* : зб. наук. пр. № 1. 2013. С. 164-171.
3. Мисак О. І. До питання про понятійно-категоріальний апарат юридичної відповідальності. *Право і суспільство*. № 6 (22). 2020. С. 29-35.
4. Лук'янець Д. М. Інститут юридичної відповідальності: проблеми розвитку: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇХ МІСЦЕ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ

Загребельна Наталія Анатоліївна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри теорії та історії

держави і права ПВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

У дослідженні конструктивним є встановити істинність поняття «концепція» і його розуміння в рамках вітчизняних наукових кіл. В даному випадку найбільш доцільним вбачаємо формулювання та

наративи, які в ході власного тематичного дослідження були окреслені А. Є. Шевченком та В. В. Грабовим. Доктринальні погляди вчених зводяться на тому, що концепція в загальнотеоретичній юриспруденції являє собою сукупність фактів, поглядів, ідей, суджень, правових категорій, осмислених уявлень в царині політико-правової думки та питань, що суміжні до неї.

Традиційно стійку і чільну позицію займає дуалістична концепція юридичної відповідальності, яка охоплює її позитивну та негативну складові. юридична відповідальність є особливим різновидом юридичної обов'язки, що виникає в особи як наслідки скоєння певного, у переважній більшості випадків протиправного, діяння. Ця концепція глибоко розглянута з урахуванням сучасних вимог у працях Н. Гураленко та І. Зеленої. Як відомо, обов'язок можна виконати або добровільно або примусово. І якщо для несення відповідальності у добровільному порядку достатньо лише висловити свою згоду зазнати несприятливих наслідків, то примусовість передбачає застосування примусових заходів. Насамперед державного, але не обов'язково, оскільки за дисциплінарної відповідальності контрагентом як правило є не державний суб'єкт. Притягнення до юридичної відповідальності може здійснюватися лише у строго встановленому порядку та формі, як правило, під час правозастосовчої діяльності з обов'язковим винесенням підсумкового правозастосовного акту. Для кращого розуміння сутності та змісту юридичної відповідальності за дуалістичною слід виходити з того, що юридична відповідальність за своєю природою – це одночасно і особливий обов'язок у рамках спеціального правовідносини і реально виниклий негативний, несприятливий наслідок [1, с. 8]. Таким чином, можна говорити про формально-юридичний аспект юридичної відповідальності як формату правовідносин. З цього випливає сам факт скоєння протиправного діяння та реальної юридичної відповідальності.

Виходячи із запропонованої дихотомії, І. Зелена виділила об'єктивну та суб'єктивну складові змісту юридичної відповідальності. Відповідно, перша характеризує розглянуте явище як обов'язок конкретного суб'єкта, друга – як реальне настання йому несприятливих наслідків. За такого концептуального підходу втрачає сенс проблематичне питання між прихильниками відповідальності як правовідносини (обов'язки) і як конкретної примусової міри (або її застосування), оскільки мова в

позиціях прихильників тієї чи іншої концепції йде про два прояви одного і того ж явища [2, с. 179].

Залишивши раніше продемонстровану двоаспектну структуру юридичної відповідальності зосередимося на тих концепціях, що ґрунтуються на унікальних та інноваційних поглядах, у тому числі тих, які намагаються імплементувати новизну в традиційну систему принципів інституту юридичної відповідальності. Одною з провідних серед таких є санкційна концепція змісту юридичної відповідальності, основою для дискусій та полеміки щодо якої стала стаття І. Б. Аземши «Юридична відповідальність: сучасні погляди та концепції».

Дана дослідниця стверджує, що оскільки юридична відповідальність що є примусовим заходом, виражається в осуді правопорушення, у встановленні для правопорушника визначених негативних, несприятливих наслідків у виді обмежень, позбавлень особистого або майнового характеру, то провідним її елементом в розрізі сучасної інтерпретації має бути санкція як втілення форми примусу, яка відповідає тому чи іншому варіанту правопорушення.

Юридичну відповідальність насамперед як санкцію за правопорушення, як наслідок, передбачений нормою права на випадок її недотримання є сенс сприймати лише у виняткових випадках. Адже санкція фактично виражається в примусових заходах до дотримання норм права і застосовується органами держави до тих, ким ці норми порушуються. І відповідно юридичні наслідки, не пов'язані безпосередньо з примусовими заходами, не можна відносити до області правової відповідальності, що за певних обставин може зумовлювати прогалини, колізії. Крім цього, варто враховувати, що словом «санкція» як у літературі, так і в законодавстві позначаються різні поняття. У законодавстві «санкцією» іноді іменуються твердження, схвалення, дозвіл якого-небудь акту. Частіше той же термін використовується для позначення заходів впливу, застосовуваних державними органами до правопорушників. Санкція необхідний атрибут кожної правової норми. Без санкції у виді вказівки міри можливого державного примусу, що підлягає застосуванню до порушника норми, вона не буде мати юридичного характеру. Тому доцільною ремаркою є те, що при виявленні сутності відповідальності потрібно враховувати той факт, що правопорушення може спричинити і такі санкції, що мірами

відповідальності не є. Так, примусова охорона зобов'язань втілюється насамперед у спонуканні до їхнього реального виконання. Але реальне виконання, навіть, якщо воно буде примусовим, не можна вважати мірою відповідальності.

Наступна сутнісно змістовна концепція висунута І. Я. Станько. Дослідниця репрезентує, що функціональний аспект за сучасних постіндустріальних глобалізаційних умов є найбільш прийнятним, поміркованим і раціональним шляхом інституційного удосконалення юридичної відповідальності. В такому разі юридична відповідальність в комплексі з властивими їй принципами є прерогативою над традиційними функціями норм права (регулювання, організація, охорона, орієнтація тощо). Без функціонального аспекту концептуального оновлення юридичної відповідальності, стверджує автор, неможливо повноцінно відобразити соціальну роль юридичної відповідальності, її функціонального призначення як універсального правового явища [3, с. 49].

Досліджуючи апорію перманентного спрощення інституту юридичної відповідальності держави перед громадянським суспільством та особою в Україні, О. В. Зайчук в контексті проблеми концепцій самої юридичної відповідальності констатує, що дедалі більшого поширення й експлуатації набуває думка про те, що Україна на даному етапі розвитку потребує окремого нормативно-правового акту (власне Концепції), який за аналогією ключових кодифікацій у чинному законодавстві уніфікував та узгоджував всю типологію та варіативність юридичної відповідальності, тим самим нівелюючи межі галузей права та особливості існування інституту юридичної відповідальності у різних сегментах вітчизняної правової системи.

За управлінською концепцією на задній план відходять такі елементи змісту юридичної відповідальності, як соціальна еволюційність (оскільки апологети даної тенденції й концепції віддають перевагу саме державницькому характеру обумовленості інституту юридичної відповідальності), індивідуальне само сприйняття (по суті воно визнається ефемерним, другорядним, адже чільне місце автоматично займає імперативний припис, що в деякій мірі перегукується із санаційною концепцією), оцінка діяння (тобто об'єктивне й адекватне ставлення до ситуацій й конкретних обставин нівелюється реалізацією управлінського

методу влади). Загалом ця концепція наразі сильно трансформувалася та увібрала частково риси тих концепцій, що були представлені попередньо.

Література:

1. Гураленко Н, Коханюк Т. Стадії юридичної відповідальності: аналіз структурних елементів // *Юридичний вісник*. Одеса, 2020. № 1. С. 6-11.
2. Зелена І. Поняття інституту юридичної відповідальності у приватному праві // *Підприємництво, господарство і право*. Київ, 2021 С. 176-181.
3. Станько І. Я. Методологічні підходи дослідження співвідношення принципів і норм права в правових системах України та Європейського Союзу // *Вісник Маріупольського державного університету*. Серія: Право. 2019. Вип. 18. С. 46-54.

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ: ДОСВІД США

Поліщук Вікторія Сергіївна

здобувач кафедри права ПВНЗ «Університет сучасних знань»

США вже давно є світовим лідером у зусиллях по протидії хабарництву та корупції. Оприлюднено безліч прикладів розслідувань та переслідувань державних чиновників, інших осіб, причетних до корупційної діяльності. Враховуючи федеральну систему управління в США, законодавча база для протидії корупції та пов'язані з нею зусилля з питань правозастосування існують на місцевому, державному та федеральному рівнях. Однак федеральний уряд США, зокрема Міністерство юстиції США (DOJ) та Федеральне бюро розслідувань (FBI), відіграють особливу роль у протидії корупції в державі.

Законодавство США щодо протидії корупції включає як загальнопоширені федеральні закони, які визначають розмаїття федеральних корупційних правопорушень, зокрема хабарництво, так і більш цілеспрямоване законодавство, до якого можемо віднести Закон про корупційну практику закордонних справ 1977 року.

Крім цього, у США існує велика кількість норм етики урядових органів, місцевих і державних законів та правил, а також законів про фінансування виборів та виборчих кампаній.

Протидія корупції у США передбачає функціонування дієвої системи заходів адміністративно-правового впливу. Свого часу Федеральний закон про боротьбу з корумпованими та такими, що перебувають під рекетирським впливом організаціями (Закон РІКО) 1970 року США відіграв важливу історичну роль та допоміг зайняти цій державі провідні позиції в організації співпраці щодо протидії корупції на світовому рівні.

1977 року було ухвалено Закон «Про корупційну діяльність за кордоном», який відкрив певний етап у процесах протидії корупції не тільки у США, а й за їх межами [1].

У протидії корупції в США фундаментальну роль відіграє Міністерство юстиції, яку є автором національної стратегії у боротьбі із злочинністю. А Федеральне бюро розслідувань США безпосередньо здійснює таку боротьбу, відповідно до розроблених методичних рекомендацій [2].

Антикорупційна діяльність у США сконцентрована між такими органами: національна рада по боротьбі з організованою злочинністю; головне контрольно-фінансове управління; спеціальний сенатський комітет з етики; комітет зі стандартів службової поведінки посадових осіб палати представників; управління з етики при уряді США.

Трудові відносини між державними службовцями та вся їхня діяльність у США підпорядковані «Принципам етичної поведінки урядовців і службовців» (1990 року) та Актом «Про етику поведінки державних службовців США» (1978 року).

Основними антикорупційними заходами у США є такі: електронне декларування та обов'язковий контроль за доходами і видатками посадовців; налагоджена система кримінальної відповідальності для фізичних осіб та компаній (юридичних осіб) за корупційні дії; спеціальна перевірка на державних службовців на поліграфі; відсутність будь-якого виду імунітету, незалежно від рівня посадової особи; заборона посадовим особам отримувати грошові кошти, подарунки або цінності; велика увага інституту донесення про корупцію на будь-якому рівні та захист таких осіб від дискримінації (відповідно до Закону «Про громадські ініціативи» 1989 року); регламентована діяльність уповноваженого співробітника на здійснення координаційних дій та контролю за нормами етики; розподіл повноважень між різними органами, які здійснюють антикорупційну

діяльність; діяльність лобістів регулює Закон «Про федеральне регулювання лобістської діяльності»; громадський контроль з боку спеціалізованих громадських організацій та громадських активістів; вільне висвітлення корупції у засобах масової інформації; вільний доступ до інформації щодо фінансування політичних партій та кампаній [3, с. 41 та ін.].

2008 року ФБР США створило Міжнародний корупційний відділ (ICU) для нагляду за збільшенням кількості розслідувань, пов'язаних із глобальним шахрайством проти уряду США та корупцією федеральних державних службовців за межами континентальної частини США, за участю американських фондів, приватних осіб, підприємств тощо.

Завданням ICU є нагляд за законом про корупційну практику Бюро (FCRA) та антимонопольні справи. Крім того, ICU забезпечує оперативний нагляд за кількома Міжнародними операційними групами з корупції, що розслідують та притягують до відповідальності осіб та фірм, які займаються хабарництвом, незаконними платежами, вимаганнями, фальсифікацією торгів, змовою, конфліктами інтересів, заміною товару, предметів та / або послуг, виставленням рахунків без доставки, крадіжками, а також індивідуальними та корпоративними змовами на будь-якому рівні урядових структур США.

Загальновизнано, що жоден інший правоохоронний орган не досяг такого успіху, як ФБР США у протидії корупції. Цей успіх значною мірою досягнутий шляхом налагодження дієвої співпраці та координації низки федеральних, державних, місцевих та правоохоронних органів щодо протидії корупції у суспільстві. Це партнерство включає, але не обмежується такими структурами як: Міністерство юстиції; Бюро Генерального інспектора; підрозділи внутрішніх справ правоохоронних органів; федеральні, державні та місцеві правоохоронні та регулюючі слідчі органи; державні та окружні прокуратури.

В наприкінці зазначимо, що у США протидія корупції здійснюється шляхом дотримання важливого основоположного принципу – відкритості діяльності органів влади перед населенням та зацікавленості з боку населення, що відповідно сприяє ретельному контролю у такій протидії.

Література:

1. U.S. Department of Justice. Foreign Corrupt Practices Act. URL: <http://www.justice.gov/criminal-fraud/foreign-corrupt-practices-act> (дата звернення: 20.09.2019).
2. Беззуб І. Антикорупційна політика в Україні. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ. СІАЗ НЮБ ФПУ. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1260:antikoruptionsijna-politika-v-ukrajini&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 20.09.2019).
3. Лалаян К.Д. Зарубежный опыт противодействия коррупции. Налоговая политика и практика. 2011. № 7 (103). С. 40-44.

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННІ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ДОКОНСТИТУЦІЙНИЙ ПЕРІОД

Чабан Наталія Анатоліївна

*кандидат юридичних наук, старший інспектор з особливих доручень
відділу Управління превентивної діяльності Головного управління
Національної поліції у м. Києві*

Загальновідомо, що в реформуванні судової системи України в період з 1991 р. по 2020 р., перший – доконституційний період, тривав з 1991 по 1996 рік, його основною метою визначалися перебудова судової системи, створення нового законодавства, вдосконалення форм судочинства. Однак, вже у 1995 р. реформа загальмувала, набула вузько відомчого характеру. Фактором такого перебігу подій стало недостатнє її фінансування. Тому проект Концепції судово-правової реформи в Україні [1] фактично залишився проектом, не ставши новим програмним документом судової реформи.

08.10.1997 Указом Президента України № 1128/97, було створено Координаційну раду з питань судово-правової реформи, основним завданням якої стало знову ж таки розроблення Концепції. З цією метою у Верховній Раді України було створено постійну Комісію з питань правової політики і судово-правової реформи.

З часом, прийняттям нових законів в Україні, дія інших, на той час внутрішніх факторів у державі, зумовили необхідність розроблення нової концепції спрямованої на реформування судово-правової системи.

Характеризуючи стан реформи на той час, науковці відзначали: «Досвід попередніх етапів судово-правової реформи свідчить, що пропозиції суддівського співтовариства практично не враховані при прийнятті законодавства про судоустрій» [2, с. 10].

Не зважаючи на вищезазначені заходи, Україна не мала ґрунтовного офіційного програмного документа, який би прокладав шлях подальшого розвитку та реформування судової системи, і відповідав вимогам сьогодення.

Однак, вимога реформування та зміцнення судової системи, крім іншого, міститься і в документах, що передбачають умови вступу України до Європейського Союзу. Важливим кроком у цьому напрямі, безперечно, є прийняття 07.02.2002 Верховною Радою України закону «Про судоустрій України». Однак, незважаючи на позитивну роль, яку відіграв цей закон, за висновками експертів Ради Європи, низка його положень не відповідали європейським стандартам як у частині побудови системи судів, так і щодо організації судової влади, елементи якої дублювали один одного, були нечіткими, занадто складними, дещо розпорошеними по вертикалі і горизонталі, непрозорими, і відповідно, потребували значного вдосконалення.

На той час П. Ф. Карпечкін, писав, що так звана «мала» судова реформа 26.04.2001, коли Верховна Рада України внесла концептуальні зміни до Закону України від 05.06.1981 «Про судоустрій України», стала першим, але рішучим кроком до приведення національної судової системи у відповідність з чинною Конституцією України та найкращими взірцями моделей судоустрою в демократичних країнах світу [3, с. 56-57].

Однак, на нашу думку, питання правового визначення організації та діяльності судової системи в цілому, і її органів, зокрема, потребує глибокого наукового аналізу та оцінки з огляду на сьогодення. Тому, вважаємо дещо передчасною констатацію успіхів вітчизняної правотворчості у цій сфері. Адже щоб вести мову про порівняння структури судової системи України з «кращими взірцями моделей судоустрою в демократичних країнах світу», доцільно лише візуально порівняти структури (схеми) судоустрою України із схемами судоустрою

США, Великобританії, Німеччини, Японії чи Італії, і стане зрозумілим, що за «монстра» із судової системи ми намагалися, свого часу, створити.

На нашу думку, досить зрозуміло (й для пересічної людини) та вдало визначив завдання судової реформи В. Т. Маляренко, вона повинна забезпечити, щоб:

- у суді був освічений, високоморальний, сумлінний і добросовісний суддя, який неупереджено приймав законні й обґрунтовані рішення, рішення у передбачені законом строки, відповідно до встановленої законом процедури;

- суддя, працівник суду, учасник процесу і кожна людина, яка має справу із судом, перебували у суді в умовах, які не ображають і не принижують людину та її гідність;

- кожна судова помилка, якщо її було допущено, могла бути виправленою;

- кожна людина мала доступ до правосуддя і знала, що за будь-яких обставин її права, свободи і законні інтереси в суді будуть захищені [4, с. 15].

Судова система має бути простою, зрозумілою, доступною та ефективною, вона повинна слугувати оптимальному розгляду справ у судах усіх інстанцій. Проте, складається враження, що судова система в Україні у відповідності до закону «Про судоустрій України» була здійснена під певних судових посадовців, а не для ефективного правосуддя.

Яскравим підтвердженням такої тези, було прийняття Конституційним Судом України 11.12.2003 рішення, яким визнано неконституційним утворення у системі судів загальної юрисдикції Касаційного суду України. Крім того, із Концепції судово-правової реформи не було видно чіткої моделі структури органів судової влади в Україні.

Згодом, основними завданнями судової реформи стало приведення чинного законодавства у відповідність до Конституції України, прийняття нових законів, в яких би реалізовувалися усі конституційні норми (про апеляційний суд, про суд присяжних, про утворення спеціалізованих судів та ін.). Нагальним стало налагодження фінансування діяльності судових органів.

І все ж, проголошена, на той час судова реформа, незважаючи на низку об'єктивних та суб'єктивних чинників, важко, але все ж просувалася у напрямі демократизації судової системи в Україні.

На той час, правові періодичні видання усі п'ять років перехідного періоду, були заповнені пропозиціями і міркуваннями авторитетів-правників щодо можливих шляхів проведення судової реформи. Наслідком кропіткої роботи правової спільноти України було прийняття (21.06.2001) Верховною Радою України низки змін до законів, які просували судову реформу вперед. Серед таких найважливіших законів варто згадати «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій України»»; «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України»; «Про внесення змін до Закону України «Про статус суддів»; «Про внесення змін до Закону України «Про органи суддівського самоврядування»; «Про внесення змін до Закону України «Про кваліфікаційні комісії, кваліфікаційну атестацію і дисциплінарну відповідальність суддів судів України»; «Про внесення змін до законів України «Про міліцію», «Про попереднє ув'язнення», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі»; «Про внесення змін до Закону України «Про арбітражний суд»; «Про внесення змін до Арбітражно-процесуального кодексу України»; «Про внесення змін до ЦПК України» [5]. А прийнятий парламентом, під завісу своєї діяльності Закон України «Про судоустрій України» від 07.02.2002, було логічним завершенням другого етапу судової реформи.

Однак, відгуки теоретиків та практиків, щодо реалізованого етапу судової реформи залишили неоднозначне враження. Вони звелися до того, що близько десяти років точилися розмови та дебати, а в результаті було поспіхом прийнято низку законів щодо реформування судової влади, після ознайомлення з якими склалося враження про «половинчастий характер» здійсненого:

- відсутність будь-яких змін в галузі адміністративного судочинства, проекти прийнятих змін до законів готувалися з урахуванням створення адміністративних судів, однак суди не створені, а зміни до законів не були скориговані;

- за головою апеляційного суду залишилося право вносити протести на постанови по адміністративних справах, хоча ця функція не властива апеляційній інстанції;

– дискутувалося питання про збереження господарських судів як окремої ланки судів загальної юрисдикції, але вони виникли не внаслідок спеціалізації, а як трансформація фактично несудових органів (арбітражних комісій);

– фактично прийнятий закон «Про судоустрій України», що передбачав реформування судової влади, тільки поглибив її кризу (унаслідок на кінець 2002 р. в українських судах залишилася нерозглянута кожна шоста цивільна справа і кожна п'ята кримінальна справа, у Верховному Суді – кілька тисяч справ);

– не проглядалася чітка модель структури органів судової влади в Україні, а лише після вирішення питань адміністративно-територіального устрою, пропонувалося вдатися до розроблення пропозицій щодо структури судових органів.

– глобальною проблемою закону «Про судоустрій України» стала відсутність будь-якого реформування в низових судових ланках – місцевих міжгалузевих судах, закон фактично був відірваним від реального стану справ у судочинстві.

Література:

1. Концепція судово-правової реформи в Україні: Схвалена Постановою Верховної Ради України від 28.04.1992 № 2296-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2296-12>.
2. Бринцев В. Конституційний шлях коригування курсу судово-правової реформи. Право України. 2003. № 2. С. 7-12.
3. Карпечкін П. Ф. Судова влада на сучасному етапі. Вісник прокуратури. 2003. № 3 (23). С. 56-57.
4. Маляренко В. Т. Новий етап в історії Верховного Суду України. Вісник Верховного Суду України. 2003. № 1. С. 12-19.
5. Закони України, спрямовані на реалізацію судово-правової реформи / Міністерство юстиції України. Офіц. вид. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2001. 191 с.

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Міжнародне право. Муніципальне право**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Клапоущак Дар'я Сергіївна

*здобувач 2 курсу, Донецький національний університет
імені Василя Стуса*

Анотація. У статті на основі аналізу наукових поглядів науковців та стандартів чинного законодавства окреслено найбільш проблемні питання забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції України. Для вдосконалення забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції створено фірмовий підхід. Доведено необхідність розробки стратегічно орієнтованого документа, метою якого буде забезпечення системного вдосконалення адміністративних та інших засад громадського контролю за діяльністю Національної поліції.

Ключові слова: громадський контроль, Національна поліція, забезпечення здійснення.

Постановка проблеми. У 2015 році був прийнятий Закон України «Про національну поліцію», який започаткував еволюцію сфери діяльності правоохоронних органів в країні. На зміну застарілій за зразком радянської міліції (визначається як держава, збройний орган виконавчої влади, що охороняє життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, навколишнє середовище, суспільство та інтереси держави від протиправного втручання) [1] Національна поліція України — центральний орган виконавчої влади, який обслуговує населення шляхом забезпечення захисту прав і свобод людини, боротьби зі злочинністю, охорони громадської безпеки та порядку. Завданням останнього є надання поліцейських послуг за такими напрямками: 1) забезпечення громадської безпеки та порядку; 2) захист прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) боротьба зі злочинністю; 4) надання в межах,

визначених Законом, допомоги особам, які потребують такої допомоги з особистих, економічних, соціальних або надзвичайних причин [2].

Створення нового поліцейського відомства за європейським зразком та відповідно до всіх міжнародних вимог вплинуло не тільки на його структуру, завдання та інші організаційно-управлінські моменти, але й наявність такої важливої складової, як громадський контроль за діяльністю Національної поліції. Останній має вираження у значній кількості різноманітних форм та методів, визначених чинними законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами. Проте, неупинний розвиток демократичних інституцій нашої держави має вплив на роботу всіх без виключення органів влади, через що громадський контроль за діяльністю поліції також потребує систематичного аналізу на предмет визначення шляхів перебудови та удосконалення його адміністративно-правового забезпечення відповідно до сучасних реалій.

Ця стаття має на меті опрацювати напрями забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції.

Аналіз останніх досліджень. Наукову розробку забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції здійснив у своїх працях О. Д. Терещук, А. М. Ключко, В. О. Собина, С. В. Медведенко, Р. О. Ткаченко, Р. Миронюк, О. В. Поклад, В. М. Березань, В. В. Касько, С. М. Кушнір, О. В. Павловський, А. М. Сердюк та інші. У той же час робота вчених у цьому контексті, як правило, проводилася з акцентом на якусь особливість механізму забезпечення громадського контролю за роботою поліції.

Виклад основного матеріалу. Наразі напрями вдосконалення забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції чітко не визначені, але проявляються у великій кількості доктринальних джерел.

У науковій сфері мають зміст і перелік напрямів забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції. Розвиток громадського контролю крізь призму його оптимізації сприймають через такі види діяльності: 1) поширення інформації, опублікованої в Інтернеті; 2) відкритий доступ до внутрішньої статистики правоохоронних органів, що може стати емпіричною основою для вивчення функціонування правоохоронної системи в цілому; 3) розробити механізм юридично значимої участі громадян, зокрема членів громадських рад при

правоохоронних органах, у прийнятті рішень; 4) розробити більш детальне положення, яке визначатиме підстави обробки персональних даних у правоохоронних органах та затверджує рекомендації щодо повного або часткового доступу до цих даних у суспільних інтересах; 5) запровадити комплексну систему критеріїв оцінки діяльності правоохоронних органів, яка включатиме, зокрема, положення щодо оцінки ефективності громадського контролю, а також основи оцінки діяльності правоохоронців; ці критерії мають бути зручними для застосування як до внутрішніх працівників правоохоронних органів, так і до громадян, які здійснюють громадський контроль за діяльністю правоохоронних органів; 6) запровадження інтерактивної карти звернень громадян до правоохоронних органів. Існує досить поширена форма громадського контролю за діяльністю поліції – оприлюднення інформації про протиправну діяльність в мережі Інтернет шляхом розміщення відео протиправної діяльності працівників поліції. Таку інформацію не можна вважати цілком достовірною, але як ефективний та дієвий метод підвищення довіри населення до поліції пропонується створити окремий інтернет-ресурс, з якого громадяни зможуть завантажувати відео з порушення. Цей ресурс слід на постійній основі аналізувати службами моніторингу підрозділів поліції та на основі отриманої інформації коригувати методи та способи впливу на працівників підрозділу. Таким чином, громадський контроль за діяльністю поліції відповідно до чинного законодавства може формуватися як комплекс заходів, що здійснюються суспільством (органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, громадянами), спрямованими на збір, аналіз інформації про діяльність працівників поліції, внаслідок чого дає можливість та реальний механізм передачі цієї інформації до органу Національної поліції з метою усунення цих недоліків. У свою чергу, за словами С. В. Медведенка, основна поліцейська статистика має бути загальнодоступною, а запити громадян та організацій щодо доступу до інформації (інформація з обмеженим доступом) оброблятися в розумні строки та в повному обсязі, а у разі відмови у доступі до інформації – з детальним обґрунтуванням відповідь. Громадськість також повинна мати доступ до інформації щодо планування роботи поліції, визначення пріоритетних напрямків та результатів запланованих заходів. Для практичного здійснення громадського контролю, на думку вченого, необхідно створити веб-сайт

чи сторінку на сайті Головного управління Національної поліції України, а також головних управлінь Національної поліції за напрямками, де інформація (відео, аудіо, електронні документи), а також анонімні представники громадськості щодо протиправної діяльності працівників поліції. Ця інформація підлягатиме подальшій перевірці, на підставі якої будуть вжиті відповідні дії [3, с. 153].

За словами Р. О. Ткаченка, діяльність, спрямована на забезпечення ефективності громадського контролю за діяльністю Національної поліції в цілому та її забезпечення, включає: подальше створення та вдосконалення нормативно-правової бази громадського контролю за діяльністю цих органів; забезпечення доступу громадськості до громадського контролю; опитування; захист громадян від переслідувань з боку поліції за їх участь у громадському контролі; удосконалення форм здійснення державного аудиту; відповідальність поліцейських за невиконання своїх обов'язків; підтримка самоорганізації громадських об'єднань [4, с. 204].

Р. В. Миронюк, аналізуючи зарубіжний досвід забезпечення громадського контролю за діяльністю поліції, дійшов висновку про необхідність впровадження нових форм такого контролю в роботу Національної поліції. Наприклад, науковець активно сперечається про важливість впровадження соціальної експертизи, незалежної від поліцейського аналізу соціально значущих практик поліції з точки зору їх відповідності суспільним інтересам. Крім того, науковець звертає увагу на необхідність внутрішніх організаційних змін у структурі поліції та виокремлення в ній спеціальних підрозділів, спрямованих на безпосередню взаємодію із суспільством, неурядовими організаціями та органами місцевого самоврядування, у тому числі контроль за Національною поліцією. У зв'язку з цим науковець наголошує: «У багатьох країнах у поліції є структурні підрозділи, штат яких займається лише взаємодією з громадськістю. Поліція та громадяни співпрацюють через різноманітні громадські ради, комітети, асоціації, до складу яких входять представники профспілок, конфесій та інших громадських об'єднань. Поліцейські органи мають підтримувати та заохочувати співпрацю у громадській ініціативі. Це має відобразитися в тому, що інспектор зі зв'язків з громадськістю повинен виконувати таку роботу: вести облік громадян, залучених до громадського захисту, з метою та в різних формах взаємодії з поліцією така інформація має бути публічною

(відкритою), оприлюдненою в засобах масової інформації на офіційних електронних веб-сайтах поліції, за винятком співпраці у сфері оперативно-розшукової діяльності; звертатися до органів ліцензування щодо надання таким громадянам переважного права на носіння травматичної вогнепальної зброї (у разі встановлення такого права громадянами в Україні); з проханням до керівництва поліції заохочувати цих громадян, у тому числі щодо нагородження державними нагородами та відзнаками» [5, с. 59].

О. В. Поклад представив свою позицію щодо забезпечення та вдосконалення громадського контролю за діяльністю Національної поліції України, який присвятив свою наукову роботу дослідженню особливостей цього виду контролю. Зокрема, науковець запропонував легальне визначення забезпечення громадського контролю за діяльністю поліції як форми реалізації конституційних прав громадян на участь у державному управлінні, що проявляється через державу та гарантоване право на можливість звернення до органів Національної поліції для удосконалення своїх дій щодо захисту прав і свобод громадян шляхом участі в організаційних рішеннях поліції, взаємодії з поліцією у забезпеченні громадського порядку та безпеки шляхом створення добровільних формувань громадських правоохоронних органів [6, с. 4].

Крім того, науковцями обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення діяльності Громадських рад при МВС України, зокрема: забезпечення правового забезпечення діяльності громадських рад при кожному територіальному підрозділі поліції; забезпечити відкриті вибори до громадських рад шляхом реєстрації на відповідному інтернет-ресурсі та голосування за кожного члена відповідної ради; підвищення рівня суспільної обізнаності щодо діяльності громадських рад; встановлення нормативних вимог щодо обов'язковості рішень громадських рад, а у разі відхилення їх пропозицій - оголошення підстав для відхилення тощо [6, с. 11].

Висновки. Отже, проведене дослідження дозволило сформулювати висновок, згідно з яким напрямками забезпечення здійснення забезпечення громадського контролю за діяльністю Національної поліції є:

- по-перше, удосконалення адміністративно-правової бази громадського контролю за діяльністю поліції шляхом:

- 1) нормативного визначення сутності та змісту громадського контролю;
- 2) нормативне закріплення переліку суб'єктів громадського контролю;
- 3) офіційне закріплення повноважень цих суб'єктів;
  - по-друге, їм необхідно продовжити впровадження інформаційних технологій у процес громадського контролю. Зокрема, мають бути розроблені мобільні інтерактивні системи, наприклад у вигляді мобільних додатків, за допомогою яких громадяни можуть безпосередньо взаємодіяти з поліцією, та оцінки діяльності поліції в реальному часі, яка буде врахована та використана для визначення ефективності;
  - по-третє, доцільно розробити стратегічно орієнтований документ із загальною метою забезпечення системного вдосконалення адміністративних та інших засад громадського контролю за діяльністю поліції.

Література:

1. Про міліцію: закон від 20.12.1990 N 565-XII. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. N 4. Ст.20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12>
2. Про Національну поліцію: закон від 02.07.2015 N 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/580-19#Text>
3. Медведенко С. В. Адміністративно-правові основи взаємодії Національної поліції України з громадськістю в правоохоронній діяльності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса: Одеський державний університет внутрішніх справ України. 2020. 283 с. URL: <http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2016/06/disertatsiya.pdf>
4. Ткаченко Р. О. Стан та розвиток громадського контролю за діяльністю органів Національної поліції України. Науковий вісник. 2018. N 4. С.198-205. URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/11/4-18-ua/19.pdf>
5. Миронюк Р. Громадський контроль за діяльністю поліції: монографія. Дніпро: Дніпровський державний університет внутрішніх справ. 2020. 134 с. URL: https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/3953/1/Монографія_Громадський_%20контроль_Миронюк%20Р.В.%2b%2b.pdf

6. Поклад О. В. Громадський контроль за діяльністю поліції: автореф. дис. ... канд. юр. наук: 12.00.07 / Поклад Олександр Валентинович; Запорізький. нац ун. – Запоріжжя, 2018. – 17 с. URL: http://phd.znu.edu.ua/page/aref/07_2018/Poklad-aref.pdf

---

Науковий керівний: Краковська Анжеліка Євгеніївна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського та адміністративного права, Донецький національний університет імені Василя Стуса

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

Федуняк Ігор Осипович

*кандидат економічних наук, доцент, Відокремлений підрозділ
Національного університету біоресурсів і природокористування
України «Бережанський агротехнічний інститут», м. Бережани,
Тернопільська обл.*

В умовах сьогодення агропромисловий комплекс (далі – АПК) України є одним із найбільших і найважливіших секторів економіки України, адже саме тут формується основна частина продовольчих ресурсів та майже три чверті роздрібного товарообігу. Об'єктивна необхідність адміністративно-правового регулювання сфери АПК України визначається забезпеченням збалансованого, ефективного та безпечного функціонування всіх галузей аграрної сфери для забезпечення інтересів суспільства. Необхідно відзначити, що адміністративне регулювання є першоосною впорядкування певної групи економічних відносин, що є актуальними питаннями сучасності.

Цілком очевидно, що для ефективного розвитку українського агробізнесу важливим є правове забезпечення функціонування останнього.

Адміністративно-правове регулювання АПК – це цілеспрямований вплив правовими засобами, а саме належними формами та методами, уповноважених органів державної влади та органів місцевого самоврядування на виробництво, переробку і реалізацію

сільськогосподарських продукції, сировини і продовольства, а також на виробничо-технічне, наукове та кадрове забезпечення агропромислового виробництва за допомогою застосування сукупності адміністративно-правових форм і методів з метою забезпечення продовольчої безпеки і підвищення рівня рентабельності агропромислового виробництва продовольства [1, С. 86-91].

Аналіз положень нормативно-правових актів, зокрема Указу Президента «Про Основні напрями розвитку агропромислового комплексу України» від 29 квітня 1998 р. за № 389/98, який закріплює комплекс заходів, спрямованих на підвищення виробництва у сферах АПК України, дає змогу сформулювати уявлення про такі його складові сфери, як рослинництво, тваринництво, харчова й переробна промисловість, техніко-технологічна сфера, приватний сектор [2].

Як бачимо, АПК України складається не тільки із суто сільськогосподарської продукції, а включає в себе більш складні і глобальні процеси, пов'язані із забезпеченням сприятливих умов для всього процесу її вироблення, від створення (виращування) до виготовлення кінцевого продукту, придатного для споживання.

Об'єктивна необхідність адміністративно-правового регулювання сфери АПК України як складової частини державного регулювання національної економіки зумовлена забезпеченням збалансованого, ефективного й безпечного функціонування всіх галузей останньої в інтересах суспільства, його стабільності й гармонійності в цілому. Зазначимо, що тільки адміністративним правом і правовими засобами впорядковується певна частина економічних відносин, отримуючи від них той чи інший організаційний зміст, хоча останні саме у сфері економіки регулюються нормами багатьох правових галузей. З огляду на це, ще раз підкреслимо, що вивчення адміністративно-правового регулювання у сфері АПК України та його основних завдань, а також пошуки шляхів їх вирішення й удосконалення цього механізму залишаються актуальними питаннями сучасності.

Правову категорію «адміністративно-правове регулювання» необхідно також тлумачити як певний алгоритм послідовного впливу правових методів і засобів для досягнення цілей регулювання поведінки учасників управлінських відносин в царині діяльності органів виконавчої влади та органів державного управління [3].

Адміністративно-правове регулювання передбачає нормативно-правові акти й акти правозастосування, якими держава в особі уповноважених органів встановлює:

- загальні правила діяльності суб'єктів суспільних відносин у сфері агропромислового комплексу;
- контроль і нагляд за виконанням установлених правил;
- координацію діяльності учасників адміністративно-правових відносин у сфері АПК;
- захист їх законних прав та інтересів, а також інтересів держави й суспільства;
- закріплення заходів адміністративної відповідальності й залучення до неї.

Першочерговою метою даного виду адміністративно-правового регулювання має бути продовольча безпека, за нею формування сприятливого середовища для розвитку стійкого її відтворення в аграрній сфері й підвищення рівня її рентабельності.

Отже, становлення та розвиток системи адміністративно-правового регулювання в АПК України характеризується поступовим розширенням сфери його впливу, постійно зростаючим рівнем адаптації до міжнародних норм регулювання аграрних відносин, постійним посиленням уваги до тих об'єктів майнової власності, які найбільше впливають на створення сучасних технологій аграрно-правового регулювання а також розв'язання комплексного підходу до вирішення проблем державної підтримки прогресивного розвитку різнопланових аграрних відносин.

Література:

1. Ганна Іванова. Щодо адміністративно-правової характеристики суб'єктів агропромислового комплексу України. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11.
2. Про Основні напрями розвитку агропромислового комплексу України: Указ Президента України від 29.04.1998. №389/98 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/389/98/conv>.
3. Чернов С. І. Текст лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування». Харків, 2014. С. 5, 7-8.

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ІПОТЕКИ ВНАСЛІДОК СПЛИВУ СТРОКУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ

Короєд Сергій Олександрович
доктор юридичних наук, професор

Питання щодо можливості припинення порушеного суб'єктивного цивільного права (і як наслідок – припинення зобов'язання) у зв'язку зі спливом строку позовної давності в науці цивільного права залишається дискусійним (адже починаючи ще з радянського періоду, одні автори вважали, що зі спливом строку позовної давності припиняється саме суб'єктивне цивільне право, яке нерозривно пов'язане з можливістю примусового його здійснення; водночас на думку ряду інших науковців, зі спливом позовної давності припиняється не саме суб'єктивне право, а лише можливість його примусового здійснення в конкретному випадку; з точки зору інших науковців, суб'єктивне право втрачається лише з моменту ухвалення судом рішення про відмову в позові у зв'язку з пропуском позивачем позовної давності; більшість же сучасних авторів вважають, що зі спливом позовної давності суб'єктивне право не погашається, а продовжує існувати, хоча й не може бути реалізоване в примусовому порядку [1; 2].

Судова практика, в свою чергу, не визнає такої підстави для припинення зобов'язання (зокрема іпотеки), як сплив строку позовної давності [3; 4]. Хоча в Єдиному державному реєстрі судових рішень можна знайти окремі судові рішення, в яких суд визнавав припиненим договір іпотеки у зв'язку із спливом строку позовної давності [5]. Водночас виходячи із висновку, сформульованого Верховним Судом в одній зі справ, правові наслідки спливу позовної давності застосовуються у випадку пред'явлення вимоги про стягнення заборгованості або звернення стягнення на предмет іпотеки саме в судовому порядку (якщо

кредитор здійснив захист своїх прав на підставі іпотечного застереження, то позовна давність у такому випадку не застосовується) [6].

Разом з тим, як в юридичній літературі, так й судовій практиці, не звертається увага на положення п.п. 164.2.7 п. 164.2 ст. 164 ПК України, яке відносить до оподатковуваних доходів суму заборгованості платника податків за укладеним ним цивільно-правовим договором, за якою минув строк позовної давності. І після сплати податку з доходів особа фактично вважається набувачем коштів або майна, які вона не повертає у зв'язку зі спливом позовної давності. Проте цивільне законодавство такий випадок не визнає підставою для припинення зобов'язання і не розглядає в якості підстави набуття прав на залишені (утримані) в себе грошові кошти і майно, які вже їх власнику не повертаються.

Отже, єдиним можливим механізмом припинення зобов'язання у зв'язку із спливом строку позовної давності може бути лише закріплення відповідної підстави в законодавстві, адже в силу ч. 2 ст. 12 ЦК України нездійснення особою своїх цивільних прав не є підставою для їх припинення, крім випадків, встановлених законом, а ч. 2 ст. 598 ЦК прямо передбачає, що припинення зобов'язання на вимогу однієї із сторін допускається лише у випадках, встановлених договором або законом.

Такі законодавчі ініціативи вже з'являються у вигляді відповідних законопроектів. Так, у Верховній Раді України у 2016 році був зареєстрований проект Закону України "Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо припинення зобов'язання зі спливом строків позовної давності" (який у 2019 році було відкликано суб'єктом законодавчої ініціативи), яким пропонувалось ч. 1 ст. 266 ЦК України викласти в такій редакції: "1. Зі спливом позовної давності до основної вимоги вважається, що позовна давність спливла і до додаткової вимоги (стягнення неустойки, стягнення на заставлене чи іпотечне майно, застосування застереження, тощо), внаслідок чого зобов'язання за основною і додатковою вимогами є припиненими.". У ст. 267 ЦК України пропонувалось передбачити, що "рішення суду, яким застосовано наслідки спливу строків позовної давності також є підставою для припинення зобов'язання". А також передбачалось доповнити новою ст. 598-1 "Припинення зобов'язання зі спливом строків позовної давності". В пояснювальній записці наголошувалось на необхідності запровадження механізму захисту права громадян-боржників на

припинення зобов'язання у зв'язку зі спливом строків позовної давності. Але цей законопроект було відкликано [7].

Новою спробою врегулювати питання припинення зобов'язання (безпосередньо іпотеки) внаслідок спливу строку позовної давності став новий, зареєстрований у Верховній Раді України у 2021 році, проект Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення іпотеки після спливу строку позовної давності". Цим законопроектом передбачається ст. 267 ЦК України доповнити новою частиною шостою такого змісту: "6. Кредитор (заставодержатель), не має права вчиняти односторонні дії, спрямовані на реалізацію свого права звернення стягнення на заставлене майно у позасудовому порядку, зарахування зустрічних вимог, притримання, тощо, після спливу строку позовної давності, встановленого для судового захисту такого права". А також пропонується доповнити ч. 1 ст. 17 Закону України "Про іпотеку" новою підставою припинення іпотеки у разі "спливу строку позовної давності за вимогою про стягнення заборгованості та вимогою про звернення стягнення на предмет іпотеки" [8].

Такі законодавчі ініціативи, на наш погляд, є необхідними, відповідають вимозі "якості закону", зокрема передбачуваності його приписів, адже у випадку закінчення строку позовної давності (і відсутності підстав для його поновлення) предмет іпотеки залишиться у боржника (іпотекодавця), а кредитор позбавляється можливості звернути на нього стягнення в судовому чи позасудовому порядку (за відсутності волі боржника), тобто кредитор (іпотекодержатель) фактично позбавляється своїх прав щодо предмета іпотеки. А відтак, боржник (іпотекодавець) залишається власником і фактичним володільцем предмета іпотеки, і тому йому мають бути повернуті всі повноваження власника (зокрема право на розпорядження предметом іпотеки). Адже якщо врахувати висновки Європейського суду з прав людини щодо ролі позовної давності, то можна зробити висновок, що фактично Європейський суд веде мову про "право" відповідача на неповернення майна (коштів), яке захищає суд ухвалюючи рішення про відмову в позові кредитор у зв'язку зі спливом строку позовної давності. А оскільки іпотекодержатель втратить свої права щодо предмета іпотеки

внаслідок спливу позовної давності, то з метою забезпечення принципу юридичної визначеності предмет іпотеки має бути звільнений від обтяжень у вигляді припинення іпотеки.

Література:

1. Скрябин С. В. Исковая и приобретательная давность. URL: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30007313#pos=6;-116.
2. Орлова Л. М. Правовые последствия истечения срока исковой давности. Управление в социальных и экономических системах: материалы XIX международной научно-практической конференции, г. Минск, 18 мая 2010 г. / Минский ин-т управления; редкол.: Н. В. Суша [и др.]. Минск, 2010. С. 154–156. URL: <http://elibrary.miu.by/conferences!/item.uses/issue.xix/article.91.html>.
3. Постанова Верховного Суду України від 15.05.2017 у справі № 643/4395/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/66720091>.
4. Постанова Верховного Суду від 04.04.2018 у справі № 921/247/17-г/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/73334975>.
5. Постанова Вищого господарського суду України від 09.12.2014 у справі № 910/14754/14. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/41943194>.
6. Постанова Верховного Суду від 21.10.2020 у справі № 501/2072/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92482928>.
7. Про внесення змін до Цивільного кодексу України щодо припинення зобов'язання зі спливом строків позовної давності: проект Закону України № 5411 від 16.11.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60518.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення іпотеки після спливу строку позовної давності: проект Закону України № 5883 від 02.09.2021. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27590>.

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право. Судові та правоохоронні органи. Адвокатура**

THE DEFINITION OF EUTHANASIA AS A HUMAN RIGHT IN THE 21ST CENTURY

Dubchak Olesia Emilianivna

2-year student of law faculty Chernivtsi National University of Yuri Fedkovych

Nowadays humanity makes really important steps on different sphere of life. It means that our everyday routine becomes more comfortable. Moreover, some of previously unrealistic rights are being realized now. Especially, in the 21st century we can talk about the formation of the fourth generation of human rights, associated with scientific discoveries in the field of microbiology, medicine, genetics, etc. These rights are the result of interference in the psycho-physiological sphere of human life. For example, a woman's right to artificial insemination and carrying a child for another family, growing human organs from her stem cells, sex reassignment, organ transplantation, use of virtual reality, same sex marriages, child-free family, life independent of government interference by religious, moral views.

So, the main purpose of this essay is giving definition about such term as «euthanasia» and its types. Also compare various of arguments which means different point of views about that theme.

Firstly, I'd like to give the definition of euthanasia and it's legislative consolidation. Euthanasia is the practice of ending the life of a patient to limit the patient's suffering. The patient in question would typically be terminally ill or experiencing great pain and suffering. The word "euthanasia" itself comes from the Greek words "eu" (good) and "thanatos" (death). The idea is that instead of condemning someone to a slow, painful, or undignified death, euthanasia would allow the patient to experience a relatively "good death. Modern science offers us many definitions of euthanasia. The British Encyclopedia refers to euthanasia as "mercy killing" – the act or practice of obtaining a painless death for those suffering pain during incurable illness or physical impairment. For example, Julia Pavlova has reasonably drawn

attention to the fact that the analysis of the category of "euthanasia" for the lawyer cannot be limited to the meaning of "easy, painless death"; the great importance here is that such death corresponds to the inner will of the dying person (his/her parents) and is carried out with the assistance of a medical officer [1, p. 42]. I agree with her opinion and I think that such definition one of the most suitable.

Some of European countries has enacted laws to regulate the act of withholding or withdrawing medical treatment with the effect of hastening death. These laws provide for instruments that allow, in a formal and binding manner, the previously expressed wishes of competent adults to continue to have influence over the kind of treatment they receive (or do not receive) when they lose competence. Futhermore, no piece of legislation characterises such practices as euthanasia. Indeed, as with members of the medical profession, certain government departments have explicitly stated that such instruments do not permit euthanasia. However, again, such statements seem to be focused on active, rather than passive euthanasia. Moreover, when we talking about Ukraine it has its own legislation. The Law of Ukraine "Fundamentals of Health Care Legislation" in part 3 of article 52 states that medical workers are prohibited from euthanasia – the intentional acceleration of death or death of terminally ill patients in order to terminate their suffering [2]. It means that Ukraine doesn't consider euthanasia as a way of exercising and enjoyment of their rights now.

Secondly, for better understanding this theme I'd like to put out types of euthanasia. There are various types of euthanasia:

1. Active euthanasia – something is done to a person to make them die more quickly, and giving drugs with the intention of bringing about death.

2. Passive euthanasia – any form of treatment that might extend a person's life is withdrawn, a life support machine is turned off, or a feeding tube is removed. This is legally allowed in the UK, and so would not be called euthanasia.

3. Voluntary euthanasia – a person asks for their own life to be ended.

4. Non-voluntary euthanasia – a person cannot make a decision about euthanasia or cannot make their wishes known, and so someone else, for example a doctor or a family member decides that it would be in the person's best interest if their life was ended. For example, if the person is in a coma.

5. Involuntary euthanasia – a person wants to live, but someone else, a doctor or a family member, decides that it would be in the person's best interest if their life was ended. For example, if a person has had an accident that will lead to imminent and painful death, a decision might be made to end their life even if the person wanted to live.

6. Assisted suicide – deliberately assisting or encouraging another person to end their own life.

So, there are many types of euthanasia and all of them are important and haven't implemented yet in all countries. Also no less important are the alternatives to euthanasia. There are two main alternatives to euthanasia: 1) hospice – this is where specialist medical staff look after the terminally ill. Palliative drugs are used to help ensure that the person does not suffer any more pain than is absolutely necessary. Staff are able to talk with patients about death and dying and any fears they may have. They are also available to support the family of the dying person. 2) Refusing treatment – for example in the UK all adults have the right to refuse treatment as long as they have the capacity to understand the situation they are in and to make an informed decision.

At the end of researching on this topic, I'd like to compare some arguments about legalising active voluntary euthanasia. One of the most important aspect is a role of the doctor. Arguments against the legalisation of active voluntary euthanasia include the view that such practices undermine the 'role of the doctor' as a 'healer', as characterised by the Hippocratic Oath. When the medical profession becomes involved in killing, the delicate trust relationship between a patient and doctor is undermined. People trust their lives to doctors and health care workers in the knowledge that they are dedicated to the preservation of life, to healing, to caring. This after all is the basis of the Hippocratic tradition. The Hippocratic Oath includes the commitment not to kill a patient, even if the patient requests such a course. It is really interesting argument and actually has its confirmations. As opposed to this opinion there are many arguments in favour of euthanasia. Most of scholars usually consider the right to euthanasia as an integral part of the right to life, as well as a substantive component, which is included in the right to respect for private life. Modern studies in the field of personal non-property rights distinguish as a constituent element of the right to life – the right to terminate life at one's own will – and insist on considering it in organic unity with the right to life [3, p. 370]. In my opinion such as: human beings should have the right to be able to

decide when and how they die (self-determination), euthanasia enables a person to die with dignity and in control of their situation, death is a private matter and the state should not interfere with the individual's right to die, it is expensive to keep people alive when there is no cure for their illness (euthanasia would release precious resources to treat people who could live) and one of the most important aspect is that family and friends would be spared the pain of seeing their loved one suffer a long-drawn-out death.

In conclusion, I can confidently say that issue about euthanasia still remains unresolved. There are many proofs of each points of views, and its normal. Every country should makes a decision about that and does it according to the consciousness of their citizens. We have all opportunities for development in this case. But we actually need competent legislation and refinements of medicine.

References:

1. Podkovenko T.Yu. Candidate of Law, Associate Professor of Theory and History of State and Law, TNEU // Euthanasia in Ukraine: legal aspects of legalization. Legal scientific electronic journal. 2017. №1. Pp. 41-45
2. Electronic resource: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
3. Oleksienko A.V, 5th year student of the Institute of Training for Justice of Ukraine of the Yaroslav the Wise National University of Law and D.O Chebukina, 5th year student of the Institute of Personnel Training for the Justice of Ukraine of the Yaroslav the Wise National Law University of Ukraine // PROBLEM APPLIED EUTANASIA THROUGH THE PRISM OF ECHR PRACTICE. Legal scientific electronic journal. 2021. №3. Pp. 369-372

THE CONSTITUTIONAL REGULATION HUMAN RIGHT OF HEALTH CARE IN UKRAINE

Lukiian Dana Anatoliivna

2-year student of law faculty, Chernivtsi National University of Yuri Fedkovych

Health has always been a core value for people. Nowadays, health is even regarded as a blessing, because to be healthy nowadays means "to have everything".

Legal regulation of medical relations, in particular those related to patients' rights, is not very developed in our state. The Constitution of Ukraine enshrines a norm that human life and health are recognized in Ukraine as the greatest values. This norm can be explained from different angles, but it has only one meaning: human life and health must always come first, because the right to life is an inalienable right, and the right to healthcare is inextricably linked to the first and ramifies into many other natural rights. However, this norm of the Basic Law of the country is declarative in some cases.

The centuries-long history shows that at different stages of the development of society, much attention has always been paid to the study of health problems. Scientists of different directions made attempts to penetrate into the mysteries of such phenomenon as health, define its essence, skilfully manage it and economically use health throughout life, finding the methods to preserve it [4].

The Constitution of Ukraine is the main legislative act of our state, which primarily regulates public relations related to the sphere of health care. Norms of the Constitution are the legal basis for the status of a person in the field of health care, not only enshrining these rights, but also certain means of ensuring that the state has [6, p. 39].

The Constitution of Ukraine has an article that shows us the rights of all humans, these are the rights to health care and medical assistance. This article enshrines the right of everyone to health care, medical assistance and health insurance [5]. This norm reflects the requirements of global and regional international legal standards in the field of health care. In addition to this article, there are other constitutional norms, to a greater or lesser extent relating to health care and accumulating the best examples of international legal acts on human rights [7, p. 236].

Constitutional norms in this area are reflected and specified in other important normative legal acts. One of such documents is the Law of Ukraine "Fundamentals of Legislation of Ukraine on Healthcare" of November 19, 1992 (with amendments as of December 25, 2015) – a normative document devoted to the regulation of relations in the field of healthcare. Declaration of human rights in the sphere of health care – this is the name of this law, it defines legal, organizational, economic and social foundations of health care and regulates public relations in this area [1].

This document reflects the state policy in the sphere of health care, the principles of health care, defines the structure of the right to health care and the responsibilities of citizens, establishes state guarantees for legal protection of the right to health care, defines the policy of the world community in the sphere of health care, regulates the issues of medical expertise, fixes the guarantees of maternal and child health care, provides the basis of the legal status of medical and pharmaceutical workers and other issues in this sphere of life [6, c. 4232], [3, c. 82].

Equally important is the right of each person to health insurance, which is stipulated in part 1 of article 49 of the Constitution of Ukraine, in addition, in accordance with the Fundamentals of Compulsory State Social Insurance as of January 14, 1998, health insurance refers to the compulsory types of state social insurance. However, there is no law that would regulate the relations in the sphere of compulsory medical insurance yet. In order to regulate this issue in Ukraine several draft laws on mandatory health insurance and financing of health care institutions have been developed [2, p. 26].

Legislative consolidation of the rights and norms related to human health care is reflected in many normative legal acts, including the Basic Law of our state – the Constitution of Ukraine. But despite the wide range of normative regulation of health issues, in practice quite often there are certain contradictions associated with both a certain lack of legislative regulation, abuse of certain rights and some other problems.

This sphere is rapidly developing and should be at the proper level in every country. Therefore, we believe that the legislator should eliminate the shortcomings of legal regulation in this area and establish it completely to perfection in our state.

References:

1. Deyaki pytannya udoskonalennya systemy okhorony zdorovia : postanova KM Ukrayiny vid 17.02.2010 r. № 208 // Ofitsiynyy visnyk Ukrayiny. 2010. № 15. P. 8.
2. Dubkin, M. Osnovni zakonodavchi pidkhody do vyrishennya pytannya finansuvannya okhorony zdorovia v Ukrayini // Ekonomichnyy chasopys. 2004. № 10. P. 25-26.
3. Zakonodavstvo Ukrayiny pro okhoronu zdorovia // Byulleten zakonodavstva i yurydychnoyi praktyky. 2009. № 7. P. 82-85.

4. Zdorovia natsiyi – naybilsha suspilna tsinnist [Elektronnyy resourse] / O. V. Vynohradov, O. I. Hubskey, V. H. Serdyuk etc. // Zdorovia Ukrayiny : medychnyy portal. 2015. 27 bereznya. Rezhym dostupu: <http://healthua.com/articles/1041.html>.
5. Konstytutsiya nezalezhnoyi Ukrayiny / red. V. F. Pohorilka, Y. S. Shemshuchenka, V. O. Yevdokymova. K. : Int derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrayiny, 2000. 428 p.
6. Medychne pravo Ukrayiny : handbook / S. H. Stetsenko, V. YU. Stetsenko, I. YA. Senyuta ; [red. d. yu. n., prof. S. H. Stetsenka]. K. : Vseukrayinska asotsiatsiya vydavtsiv «Pravova yednist». 2008. 507 p.
7. Frytskyi O. F. Konstytutsiyne pravo Ukrayiny : handbook. K. : Yurinkom Inter, 2002. 536 p.

ДО ПИТАННЯ ПРО НЕСИСТЕМНІСТЬ ЗМІН КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВТРУЧАННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ)

Акімов Михайло Олександрович

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри

кримінального права Національної академії внутрішніх справ

Як справедливо зазначає М. І. Панов, системність кримінального права відображає його сутнісні риси і тому має значний (навіть визначальний) вплив на кримінальне законодавство. Отже, і при формуванні кримінального законодавства, і при його удосконаленні (при внесенні змін) необхідною умовою забезпечення якості законодавства є обов'язкове урахування наявності об'єктивно існуючих системних відносин і зв'язків елементів цього складного об'єкта [1, с. 229-230].

Досвід внесення змін до Кримінального кодексу (далі – КК) України [2] свідчить про несистемний характер, навіть певну хаотичність удосконалення вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність. Часто такі зміни мають вигляд лише посилення (чи, навпаки, пом'якшення) санкцій статей, запровадження нових кваліфікуючих (особливо кваліфікуючих) обставин тощо. При цьому

законопроект, що подаються на розгляд, бракує узгодженості із положеннями, що залишаються без змін, хоч іноді комплексний характер удосконалення буквально напрошується. Все це призводить до виникнення неузгодженості кримінально-правової термінології. Між тим остання, як слушно вказує З. А. Тростюк, повинна бути однозначною, стійкою та системною, тобто перебувати у взаємозв'язку з іншими термінами термінологічної системи Особливої частини [3, с. 16]. Розглянемо це на прикладі спроби суб'єкта права на законодавчу ініціативу посилити відповідальність за втручання в діяльність залізничного транспорту.

Відповідний законопроект (реєстр. № 6439 від 16 грудня 2021 року «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за втручання в діяльність залізничного транспорту» [4], далі – законопроект 6439), за задумом розробника, спрямований на покращання стану безпеки залізничного транспорту, підвищення ефективності профілактики порушень транспортного законодавства, зменшення кількості пошкоджень та крадіжок майна транспортної інфраструктури.

Суб'єкт права на законодавчу ініціативу у пояснювальній записці зазначає, що, наприклад, у 2019 році регіональними філіями АТ «Укрзалізниця» зафіксовано 25957 розукомплектувань вантажних вагонів, чим заподіяно збитків на суму 213,8 млн. грн. (порівняно зі збитками на суму 176 млн. грн., завданими у 2018 році, та на суму 75 млн. грн. – у 2017 році). За цими фактами направлено 10953 письмових звернення до органів Національної поліції України, відкрито 5929 кримінальних проваджень, але при цьому лише 429 з них скеровано до суду [5]. Зазначене свідчить про явно недостатній кримінально-правовий захист рухомого складу, залізничних колій, засобів автоматичного керування рухом, зв'язку, інших пристроїв та обладнання, що містять кольорові та чорні метали, порушення стабільності та своєчасності залізничних перевезень, створення аварійно небезпечних ситуацій.

З урахуванням викладеного питання встановлення більш суворої відповідальності за посягання на перераховані вище елементи інфраструктури залізничного транспорту дійсно є нагальним. Проте не можна залишити поза увагою те, що низка положень законопроекта 6439

носить явно дискусійний характер саме через несистемність змін, що пропонуються.

Почнемо з того, що назва законопроекту 6439 («Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за втручання в діяльність залізничного транспорту») не узгоджується з його змістом (суб'єкт права на законодавчу ініціативу пропонує внести зміни до ст. 213 «Порушення порядку здійснення заготівлі металобрухту та операцій з металобрухтом» КК України та до Закону України «Про металобрухт»).

Очевидно, що з огляду на зміст запропонованих змін назва законопроекту, що розглядається, мала б відображати певні обмеження щодо прийому окремих предметів у металобрухт. Більш того, на нашу думку, варто було б передбачити аналогічні обмеження і щодо предметів інфраструктури інших видів транспорту, а не обмежуватись лише залізничним.

Надалі розробник законопроекта у пояснювальній записці вказує, що дії осіб, які вчинили розкрадання залізничного майна, підпадають під ознаки злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України. Звідси не зрозуміло, чому потрібно доповнювати чинну статтю КК України новою частиною (адже наявні норми і без того дозволяють здійснювати належну кримінально-правову оцінку вчиненого) та яким чином зможе виправити ситуацію, що склалася, доповнення ст. 213 КК України окремою частиною (за ознакою предмета кримінального правопорушення).

Що ж до запропонованої до введення до ст. 213 КК України нової частини другої, то вона встановлює відповідальність за здійснення заготівлі металобрухту, а саме приймання на брухт елементів інфраструктури залізничного транспорту та/або деталей і вузлів залізничного рухомого складу перелік яких затверджений згідно із законодавством, уповноваженими особами суб'єктів господарювання. Уявляється за необхідне, що за такого формулювання санкція цієї нової норми мала б передбачати встановлення для спеціального суб'єкта даного діяння (а заготівлю металобрухту може здійснювати лише спеціальний суб'єкт) додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Проте суб'єкт права на

законодавчу ініціативу такої пропозиції не вніс, і це при тому, що метою законопроекту є встановлення більш суворої відповідальності.

Власне зміни, що ініціює розробник законопроекту, стосуються збільшення розміру покарання у виді штрафу за діяння, передбачені частиною першою ст. 277 та частиною першою ст. 279 КК України. Але зазначена пропозиція явно не враховує кримінологічну характеристику цих кримінально протиправних діянь в частині того, які саме суб'єкти їх здебільшого вчиняють. Йдеться про осіб, матеріальний стан яких навряд чи уможливить призначення, а надто виконання кримінального покарання у виді штрафу. Відтак суд буде змушений вдатися до інших передбачених санкціями даних норм видів покарань, що просто позбавляє сенсу цю законодавчу ініціативу.

На додачу до цього суб'єкт права на законодавчу ініціативу у пояснювальній записці жодним чином не обґрунтовує збільшення розміру штрафу за діяння, передбачені частиною першою ст. 277 та частиною першою ст. 279 КК України, до запропонованого ним розміру (від однієї тисячі п'ятисот до двох тисяч та від однієї тисячі до тисячі п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян відповідно). Для порівняння, у разі пошкодження чи руйнування магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів чи нафтопродуктопроводів, відводів від них, технологічно пов'язаних з ними об'єктів, споруд, засобів обліку, автоматики, телемеханіки, зв'язку, сигналізації, а також незаконне втручання в роботу технологічного обладнання, якщо ці дії призвели до порушення нормальної роботи зазначених трубопроводів або створили небезпеку для життя людей (частина перша ст. 292 КК України) розмір штрафу становить від однієї до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Нарешті, пропозиція доповнити ст. 4 Закону України «Про металобрухт» положенням про те, що «перелік елементів інфраструктури залізничного транспорту, деталей і вузлів залізничного рухомого складу, які дозволені до приймання на брухт, затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну промислову політику, за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері транспорту», несе корупційний ризик. Адже визначення певного переліку предметів підзаконним нормативно-правовим актом

(наказом міністерства) залишає надто багато дискреції для органу виконавчої влади і не узгоджується із принципом правової визначеності, на необхідність дотримання якого неодноразово звертав увагу у своїх рішеннях Конституційний Суд України.

Література:

1. Панов М. І. Системний підхід у кримінальному праві та проблеми удосконалення кримінального законодавства. *Право України*. 2012. № 6. С. 227-241.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 03.04.2022).
3. Тростюк З. А. Понятійний апарат Особливої частини Кримінального кодексу України : монографія. К.: Атіка, 2003. 114 с.
4. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за втручання в діяльність залізничного транспорту : проект Закону України від 16 грудня 2021 року реєстр. № 6439. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=73447 (дата звернення: 03.04.2022).
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України від 16 грудня 2021 року реєстр. № 6439 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за втручання в діяльність залізничного транспорту». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Галагоза Владислав Олегович
аспірант кафедри теорії та історії держави і права,
Університет економіки та права “КРОК”

Приватна детективна діяльність – це дозволена державою незалежна професійна діяльність приватних детективів або приватних детективних підприємств (агентств) щодо надання клієнтам на платній договірній

основі детективних послуг з метою захисту їхніх законних прав та інтересів. Її здійснюють суб'єкти приватної детективної діяльності індивідуально (приватні детективи) або через приватні детективні підприємства (агентства). Особливостями правового регулювання приватної детективної та охоронної діяльності у державах-членах Європейського Союзу включають: а) наявність спеціальних законів, який регулюють таку діяльність; б) особливі критерії щодо моральних та професійних якостей кандидатів на посади детективів, що включають спеціальні вимоги щодо відсутності судимості, не перебування під наглядом, професійної освіти; в) наявності складної системи отримання дозволів на зайняття приватною детективною та охоронною діяльністю, яка може включати необхідність отримання згоди на її здійснення (або отримання ліцензії) в кожній адміністративно-територіальній одиниці певної держави учасника Європейського Союзу [3].

Поряд із детективами поліції у багатьох країнах світу існують приватні детективи. Під приватною детективною діяльністю прийнято розуміти незалежну професійну діяльність, яка становить собою систему пошукових заходів, що здійснюються приватними детективами на договірних засадах з приводу надання детективних послуг та із застосуванням технічних засобів. Для розуміння сутності приватної детективної діяльності слід детальніше зупинитися на таких її аспектах як: 1) професійність; 2) незалежність професійної діяльності; 3) розшуково-пошуковий характер; 4) договірні основи здійснення; 5) співвідношення з оперативно-розшуковою та слідчою діяльністю. Детективна діяльність є передусім розшуковою тому, що в процесі її проведення встановлюються фактичні дані про правопорушення, осіб, що їх вчинили та зниклих безвісти. Подібна діяльність є характерною для оперативно-розшукових підрозділів правоохоронних органів. До змісту приватної детективної діяльності, як правило, входять послуги зі збору відомостей по кримінальних провадженнях на договірній основі з учасниками процесу, розшук осіб, які переховуються від судочинства, а також розшук викраденого майна клієнта та інші види послуг [1].

Для інституту приватної детективної діяльності характерні такі принципи роботи як: диспозитивність, незалежності суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, конфіденційності та збереження професійної таємниці, дотримання прав, свобод і законних інтересів

фізичних та юридичних осіб, поваги до людської гідності, добросовісності, об'єктивності та неупередженості, взаємодії з правоохоронними органами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами. Удосконалення адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності потребує узагальнення та аналізу зарубіжного досвіду у досліджуваній сфері, на підставі аналізу якого можна здійснювати розбудову національних правових моделей вказаних видів діяльності [2].

У деяких європейських державах іноді простежується тенденція приватизації окремих завдань поліції, тобто їх передачі (делегування) іншим суб'єктам правоохоронної діяльності, зокрема й недержавним інституціям (приватним детективним агентствам, охоронним фірмам, службам безпеки). Такий підхід сприяє зосередженню персоналу поліції на виконанні основних завдань стратегічного характеру. У багатьох країнах світу приватна детективна діяльність ефективно доповнює діяльність правоохоронних органів та відіграє важливу роль у протидії злочинності, оскільки результати їх діяльності можуть бути використані як докази в суді при розгляді більшості категорій справ. Особливої уваги набуває потреба у запровадженні іноземного досвіду держав з його наступною адаптацією до національних, правових, суспільних, економічних реалій та з урахуванням перспектив подальшого розвитку в даній галузі. Оскільки приватна детективна діяльність тісно пов'язана із конституційними правами та обов'язками, то встановлення основоположних принципів для даної діяльності є вкрай важливими задля недопущення порушення конституційних прав та обов'язків людини та громадянина. Визначення сутності правових принципів діяльності приватних детективів є необхідним підґрунтям для встановлення засад діяльності даного інституту [4].

При прийнятті законодавства про діяльність приватних детективів слід звернути особливу увагу на розроблення дієвих механізмів, які надавали б приватним детективам реальні можливості для збору різного роду інформації, забезпечували їм максимальне сприяння в її отриманні, а також гарантували їх особисту безпеку та встановлення конкретного переліку повноважень приватного детектива для недопущення порушення законодавства при здійсненні професійної діяльності.

Література:

1. Мулявка Д. Г. Адміністративно-правове забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності : дис. доктора юридичних наук, : 12.00.07 /; Ун-т ДФС України, Ірпінь, 2020. 492 с.
2. Мулявка Д. Г., Бедренко М. А. Класифікація принципів приватної детективної діяльності: Правові новели, Херсон, 2018. № 6. С 181-185.
3. Франчук В. І. Детективна діяльність у сфері економічної безпеки: навчальний посібник / В. І. Франчук, Н. Я. Михаліцька, П. Я. Пригунов, С. І. Мельник, М. Й. Штангрет. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. 132 с.
4. Юрко С. С. Недержавна охоронна і правоохоронна діяльність в Україні : дис. кандидата юридичних наук: 12.00.10 / Національний університет "Одеська юридична академія", 2017. 252 с.

ОКРЕМІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ КОЛЕКТИВНОЇ ФОРМИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Жуков Андрій Андрійович

здобувач кафедри права ПВНЗ «Університет сучасних знань»

1. Наприкінці 50-х років ХХ сторіччя традиційні «слідчі групи» трансформувалися в «слідчо-оперативні групи». На відміну від розслідування злочинів слідчою групою, нова форма організації діяльності дозволяла паралельно працювати як із доказовою, так і з оперативною інформацією.

2. В ході розкриття та розслідування кримінальних правопорушень можуть виникати криміналістично складні ситуації, обумовлені багатоетапністю та замаскованістю злочинної діяльності, участю в ній спеціально організованих для цього фінансово-економічних і кримінальних структур, використанням міжнародних, міжрегіональних і міжгалузевих зв'язків. Усе це потребує особливої динамічності, наступальності, безперервності, різноплановості, оброблення значного масиву даних, використання знань із різних галузей науки та виконання

значного обсягу роботи у визначені законом строки, і зумовлює необхідність постійної взаємодії працівників слідчих, оперативних, інших підрозділів, у тому числі різних відомств, у межах слідчо-оперативної групи.

3. До головних ознак, що характеризують слідчо-оперативну групу можна віднести: організованість; тимчасовість діяльності; участь представників різних служб і відомств; спільність цілей і завдань; пріоритет процесуального керівництва [5, с. 10]; збереження функціональної самостійності кожної із взаємодіючих сторін; узгодженість дій членів слідчо-оперативної групи, зокрема, шляхом розроблення єдиного плану; поєднання в межах одного формування засобів і методів діяльності, притаманних суб'єктам із різним процесуальним статусом; швидкість використання слідчим отриманих оперативно-розшуковим шляхом відомостей, а працівниками оперативних підрозділів – інформації, одержаної в результаті проведення слідчих й інших процесуальних дій [1, с. 9; 4, с. 5 та ін.].

4. Основними принципами взаємодії учасників слідчо-оперативної групи є: чітке дотримання законності; оперативність; комплексне застосування сил і засобів різних підрозділів чи відомств; керівна та організуюча роль слідчого, який очолює групу; чітке розмежування функцій і компетенції членів групи; знання умов, прийомів, методів і засобів діяльності сторін щодо вирішення конкретних завдань; спільне (узгоджене) планування слідчих дій і оперативно-розшукових заходів; скоординованість дій членів групи; виключення дублювання дій та необґрунтованої підміни функцій; необхідність оптимального використання наявних можливостей слідчих, оперативних підрозділів і спеціалістів; самостійність учасників групи в обранні засобів і методів їх діяльності в межах діючого законодавства; активне використання передових методик, наукових і технічних досягнень; відповідність дій учасників групи науково-практичним рекомендаціям; персональна відповідальність членів слідчо-оперативної групи за проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів; раціональний обмін інформацією, що здійснюється залежно від конкретних умов; забезпечення конфіденційності та нерозголошення даних досудового слідства і оперативно-розшукової діяльності; активність взаємодії до повного

розкриття злочину. Перелік наведених принципів умовний і не є вичерпним.

5. Завдання, які стоять перед слідчо-оперативною групою, зумовлені, по-перше, загальними завданнями кримінального судочинства; по-друге, функціональною роллю такої групи, що визначається залежно від обов'язків посадових осіб, які входять до її складу, і якою є розкриття та розслідування злочинів; по-третє, специфічними завданнями конкретної стадії досудового слідства [1, с. 10].

6. Діяльність слідчо-оперативної групи сприяє: максимальному скороченню строків розслідування злочинів і утримання підозрюваних під вартою; оптимізації управління процесом розкриття та розслідування злочинів; раціональній організації взаємодії членів групи; координації зусиль, матеріально-технічних і криміналістичних можливостей суб'єктів взаємодії; комплексному використанню гласних (процесуальних та непроцесуальних) і негласних (оперативно-розшукових, включаючи науково-технічні) засобів і методів у розслідуванні; прискоренню процесу взаємного обміну інформацією між членами слідчо-оперативної групи, спільному обговоренню ними зібраних у справі даних, висуненню версій, визначенню найбільш дієвих способів їх перевірки процесуальним і оперативно-розшуковим шляхом; своєчасному та швидкому реагуванню на інформацію, що надходить із різних джерел; забезпеченню узгодженого планування слідчих дій і оперативно-розшукових заходів; реальному проведенню складних слідчих дій і оперативно-розшукових заходів; спрощенню процедури надання доручень і вказівок керівником групи її учасникам; здійсненню кооперативного аналізу й оцінки результатів діяльності слідчого, працівника оперативного підрозділу та спеціаліста; підвищенню якості розслідування [2, с. 166; 3 та ін.].

7. Взаємодія слідчих і працівників оперативних підрозділів у слідчо-оперативній групі відбувається декількома способами: на базі погоджених планів проведення слідчих дій і оперативно-розшукових заходів; методом комбінованих форм взаємодії, коли працівник оперативного підрозділу, що входить до складу слідчо-оперативної групи, проводить оперативно-розшуковий захід, а також (за разовими дорученнями слідчого) окремі слідчі дії; в ході підготовки та проведення слідчих дій.

Література:

1. Гордін Л. Я. Кримінально-процесуальні проблеми створення та діяльності слідчо-оперативних груп: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза». Харків, 2008. 18 с.
2. Захаров В. П., Приндак Є. П. Взаємодія оперативних підрозділів податкової міліції та слідчих на стадії порушення та розслідування кримінальних справ, пов'язаних із ухиленням від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів). Право та управління. 2011. № 1. С. 165–171.
3. Кубарєв І. Можливості слідчо-оперативних груп у розкритті та розслідуванні злочинів. Правничий часопис Донецького університету. 2002. № 1. С. 62–64.
4. Петелин Б. Я. Следственно-оперативная группа: вопросы организации и деятельности: учебное пособие. Москва: Акад. МВД СССР, 1986. 136 с.
5. Улимаев Р. Ю. Следственно-оперативные группы: правовой статус, организация и деятельность : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. юрид. наук: специальность 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность». Москва, 2001. 24 с.

**ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Ярошевська Тамара Василівна

*доктор юридичних наук, Дніпропетровський
державний університет внутрішніх справ*

Кшенська Діана Олександрівна

*здобувач вищої освіти другого курсу, ННІ права та інноваційної освіти,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ*

За останні роки нинішнього століття діяльність людини та її результати у сфері інтелектуальної власності мають дуже велике значення не тільки в Україні, а й по всьому світу в різних сферах суспільного життя, починаючи від духовної сфери до торгівлі. В нинішньому товарообігу виникають крім традиційних об'єктів майнової торгівлі й нові об'єкти права власності та товарообігу – результати інтелектуальної діяльності людини. На теперішній час об'єкти права інтелектуальної власності, що раніше розповсюджувалися поза ринком, стали одним з найбільш цінних товарів ринкового обороту.

На цьому шляху виникають різні проблемні питання, розв'язання яких відіграє істотну роль в якісному вдосконаленні системи захисту прав інтелектуальної власності, що забезпечується завдяки наявності системи, форм, методів і способів захисту прав. Зокрема вагома роль належить цивільно-правовим способам і методам захисту прав, із залученням у значній кількості випадків судових органів.

Від ефективності захисту прав інтелектуальної власності, який забезпечується в державі, багато в чому залежить не лише розвиток творчого, інтелектуального потенціалу громадян, а й визнання країни повноправним учасником міжнародного ринку інтелектуальної власності.

При розгляді права інтелектуальної власності як окрему галузь права у правовій науці немає єдиної позиції щодо місця зазначеної галузі в

системі права. Поширена концепція існування поряд з основними профільними, процесуальними галузями права також спеціальних і комплексних галузей права, що мають ознаки вторинних утворень у правовій системі, поєднують норми, що регулюють відносно різні за характером та юридичною природою відносини та створюються для спеціалізованого регулювання певних відносин на основі вже наявних галузевих правових систем [1, с. 24].

Визначення права інтелектуальної власності міститься у ст. 284 Цивільного кодексу України, відповідно до якого це право особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або на інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений цим Кодексом та іншим законом.

У сфері права інтелектуальної власності існує чимало невирішених питань. Так, наприклад, доволі часто трапляється при реєстрації торговельної марки, коли експерти відповідного закладу не проводять належного пошуку, зокрема, на предмет відповідності критерію «введення в оману щодо виробника».

Тому, трапляється, що виробники закордонних країн не мають можливості здійснити реєстрацію своєї торговельної марки по причині того, що таке позначення (як виявляється) вже зареєстроване. Як наслідок, виникають суттєві труднощі при виході на національний ринок України товарів та послуг цих закордонних виробників, витрачається час, гроші, енергія співробітників. Це приводить до виникнення судових спорів та скасування свідоцтв про право на цю торговельну марку як виданого з порушення прав третіх осіб – таким, що вводить в оману споживачів щодо особи виробника. В рамках такого розгляду, як правило, призначається судова експертиза, на що додатково витрачаються гроші та час, причиною цього є випадки неякісної кваліфікаційної експертизи [2, с. 84].

На сьогодні в Україні поступово формується нова модель захисту права інтелектуальної власності відповідно до європейських підходів, закладених в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами. Саме тому вивчення європейського правового досвіду у сфері захисту права інтелектуальної власності має важливе значення для адаптації українського законодавства до відповідної правової моделі ЄС.

З цією метою вчений Шабалін А. дуже слушно пропонує запровадити систему постійного аналізу прийнятих рішень Суду ЄС (CVRJA) у сфері права інтелектуальної власності, а також щодо проблем, пов'язаних із загальними питаннями державної політики з адміністрування сфери інтелектуальної власності, щоб надалі запровадити вироблення у цих судових актах підходів до законодавчої діяльності та правозастосовної практики. Такий підхід можливий шляхом внесення змін і доповнень до українського законодавства, наприклад, до Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [3, с. 50].

У сфері права інтелектуальної власності можуть застосовуватися дві основні форми захисту прав – юрисдикційна та неюрисдикційна. При цьому превалююча роль залишається саме за юрисдикційною формою, яка реалізується через позови до суду, адміністративну відповідальність, кримінальне переслідування порушників прав інтелектуальної власності.

Однією з найбільш гострих проблем, яка стоїть на шляху захисту прав інтелектуальної власності при використанні такого механізму розгляду справ як судовий розгляд, є те, що відшкодування збитків з методикою розрахунку збитків є недостатньо врегульовано в законодавстві. Вважається, що відсутність методики розрахунку збитків є характерною для тих країн, у яких на рівні їхнього національного законодавства не передбачена компенсація. Для України розв'язання цієї проблеми має бути одним з перших завдань [4, с. 121].

Залежно від суб'єкта, який вживає заходів з виявлення та припинення плагіату та правових наслідків таких дій цивільно-правовий захист прав інтелектуальної власності від плагіату може бути поділено на безпосередній та опосередкований захист.

Таким чином, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити такі висновки, що захист прав інтелектуальної власності є обов'язковим напрямом удосконалення чинного законодавства України, особливо враховуючи євроінтеграційну політику, що провадиться Україною. Саме тому імплементації положень європейського законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності, для нашої країни є надзвичайно актуальною. Наразі найбільша роль у процедурах захисту прав інтелектуальної власності належить судовому порядку розгляду спорів з порушення прав.

Література:

1. Вахонєва Т. Поняття права інтелектуальної власності та його складові. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2015. № 6. С. 24-32.
2. Мала А.Л. Особливості правової охорони торговельної марки. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України». Одеса, 14-15 жовтня 2016 р. С. 83-86.
3. Шабалін А. Деякі питання захисту права інтелектуальної власності в ЄС. Теорія і практика інтелектуальної власності. 2019. № 6. С. 46-54
4. Гумена О. Захист прав інтелектуальної власності в Україні: пошук шляхів удосконалення. Теорія і практика інтелектуальної власності 2014. № 6. С. 118-125.

**COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF THE PRELIMINARY
INVESTIGATION BODIES IN THE ERA OF PETER THE GREAT:
OFFICES AND OFFICES**

Maksurov Alexey Anatolevich

PhD in Law, Professor, Kiev National University

named after Taras Shevchenko

Emperor Peter I, as is known, attached great importance to the effectiveness of public administration. Having "inherited" from the previous rulers a rather complex and inefficient system of preliminary investigation bodies, he tried to rebuild it in a European way, but did not make significant efforts to change the management of the preliminary investigation bodies and their structure. For the most part, the Emperor sought to minimize the shortcomings of the preliminary investigation system by coordinating the activities of the preliminary investigation bodies. So in the era of Peter the Great, the question of coordination and interaction of various offices and offices arose.

Peter I created the so-called "major" investigative offices, the investigative Office of the Prosecutor General of the Senate and the Investigative Office of the Supreme Court, which already have investigative activities ("major" offices) and operational investigative activities (Search Office), cooperation between which was carried out, including through the Office of the Prosecutor Generalprosecutor [1, 164].

As one of the examples of the interaction of the investigative and operational-search apparatus, the authors note the practice of interaction between the "major" offices as an investigative body with the fiscal service, which was established in the Peter's era, in fact, an analogue of the body carrying out the ORDO in the financial sphere, of course, an analogue for its time [2, 53].

At the same time, it was not necessary to speak fully about the interaction of the investigator and the bodies carrying out the ORDO (police bodies), since the persons who carried out the preliminary investigation also belonged to the

executive power system and were part of the police, the investigative activities themselves and operational search activities were a kind of administrative bodies within the framework of the inquisition ruling at that time. process [3, 7].

Thus, until 1860, the investigation of crimes in Russia was carried out by the city and zemstvo police. The preliminary investigation consisted in collecting evidence to identify and expose the culprit. It was divided into preliminary and formal. The main task of the first was to establish the circumstances of the commission of the crime, and during the formal investigation it was found out whether the accused had really committed a crime and whether he was subject to punishment. In both cases, the same body – the police – decided on the usefulness of the preliminary investigation and the possibility of a court hearing.

It was this body, since the time of Peter the Great, that actually coordinated the investigation of criminal cases.

List of sources used:

1. Averchenko A. K. Extra-departmental investigative apparatus: plans and reality // Journal of Russian Law. 2005. No. 3. – pp.161-166.
2. Serov D. O., Fedorov A. V. Cases and fates of Russian investigators: M. A. Kosoy // Russian investigator. 2016. No. 23. – pp.51-56.
3. Volchkova A. A. Institute of Judicial Investigators in Pre-revolutionary Russia (historical and legal analysis). Abstract of the dissertation of the Candidate of Legal Sciences. N. Novgorod. 2005 – 28 p.

**ОДЕСЬКИЙ ТЮРЕМНИЙ ЗАМОК ТА ОДЕСЬКИЙ
ГРАДОНАЧАЛЬНИЦЬКИЙ ЦЕНТРАЛ ЯК ОСНОВНІ ПУНКТИ
КАТОРЖНОЇ ПЕРЕСИЛКИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (ДРУГА
ПОЛОВИНА ХІХ-ПОЧАТОК ХХ СТ.)**

Біліченко Лідія Сергіївна

*аспірантка кафедри історії Чорноморський національний
університет ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна*

На початку ХІХ ст. на території України почали масово виникати Тюремні замки для утримання кримінальних та політичних ув'язнених. З часом Тюремні замки стали першими пересильними тюрмами на території України для тимчасового утримання засуджених до заслання та на каторжні роботи. Саме з них ув'язнених етапували на відбуття свого покарання в Сибір, та на о. Сахалін [1, С. 1339]. З другої половини ХІХ ст. Одеський тюремний замок, який був збудований у 1826 р., став основним пунктом каторжної пересилки по всій Російській імперії на о. Сахалін. Так, у червні 1879 р. на пароплаві Добровільного флоту «Нижній Новгород» була відправлена на о. Сахалін перша пробна партія в 600 каторжан. Плавання пройшло успішно і тривало лише 54 дні. З цього часу кількість засланців і пересильних арештантів і кількість вибулих майже зрівнялася. Так у «Відомості про кількість засланців і пересильних арештантів, що були в Одеському тюремному замку, протягом 1887 року» зазначалося: прибуло – 1754 чоловіків та 206 жінок, а вибуло 1765 чоловіків та 221 жінок [4, С. 196].

Шлях каторжників після перебування в одеській тюрмі завершався в одеському порту, який вважався найбільшим на Чорному морі. Зазвичай потяг з арештантами приходив увечері та зупинявся на ніч на станції поблизу Одеси. Уранці о 8:00 потяг підходив до платформи у карантинній казармі, яка знаходилась на карантинному полі в 10 хв. ходьби від портових паркгаузів Добровільного флоту, де стояв на пристані пароплав для перевозки каторжників з конвоєм військово-морської команди від 50 до 70 чоловік [5, С. 29-30].

Інтенсивність перевезень каторжників на Сахалін з кожним роком зростала. Старий тюремний замок в Одесі був переповнений, тому виникла потреба у будівництві нової в'язниці. Під неї міська дума відвела 15 десятин землі поряд із другим християнським цвинтарем. Тут у 1888 р. за проектом архітектора Л. Влодека, інженером А. Швенднером почалося будівництво нового тюремного замку. Вже 20 липня 1894 року воно було завершено та обійшлося у 843 тис. рублів сріблом [2, С. 62-63]. Начальником новозбудованої тюрми став Сидор Конвенський, уродженець Балти. Головна одеська в'язниця отримала назву «Градоначальницький централ». Перші арештанти з'явилися тут вже наприкінці 1894 р. [4, С. 197].

Серед арештантів Градоначальницького централу були відомі особистості, які залишили спогади про своє перебування у тюрмі. Наприклад, Лев Троцький так згадував у своїх мемуарах про ув'язнення у Градоначальницькому централі: «...Незабаром мене перевезли на пароплаві до Одеси і там помістили у в'язницю, збудовану за кілька років перед тим, за останнім словом техніки... Перші місяці перебування в одеській в'язниці я не отримував книг ззовні і змушений був задовольнятися тюремною бібліотекою. Так як у в'язниці при видачі нового зошита відбирали списаний, то я завів собі зошит у тисячу нумерованих сторінок і дрібним бісером записував у неї витримки з численних книг, чергуючи їх зі своїми власними міркуваннями про франкмасонство і матеріалізм. ...» [6, С. 124-126].

Градоначальницький централ був основним пунктом каторжної пересилки на о. Сахалін до 1906 р., коли після завершення війни з Японією, Російська імперія за Портсмутським мирним договором втратила свої права на південну частину о. Сахалін. Виходячи з цього, 10 квітня 1906 р. був оприлюднений документ, затверджений Миколою II про те, що «арештанти каторжного розряду на Сахалін не посилаються, а відбувають своє покарання у центральних каторжних тюрмах...» [3, С. 340].

Таким чином, з другої половини XIX ст. і до початку XX ст. головними місцями каторжної пересилки в Російській імперії були Одеський тюремний замок (з 1879 р. по 1894 р.) та Одеський градоначальницький централ (з 1894 р. по 1906 р.). Саме з них ув'язнених етапували на відбуття свого покарання на о. Сахалін.

Література:

1. Біліченко Л. Харківська пересильна в'язниця як пункт для тимчасового утримання каторжних та пересильних арештантів (друга половина XIX – початок XX СТ.) // Proceedings of VII International Scientific and Practical Conference Kharkiv, Ukraine 29-31 January 2022. – С. 1339-1346.
2. Вечное вдохновение: история знаменитых зданий Одессы: библиогр. пособие / сост. Н. И. Степанова; Одес. обл. б-ка для юношества им. В. В. Маяковского. – О., 2018. – 80 с.
3. Закон об упразднении сахалинской каторги (10 апреля 1906 г.) // Полное собрание законов Российской империи : Собрание 3-е. Санкт-Петербург: Государственная типография, 1885-1916. С. 340.
4. Латышев В. Через Сахалинчик на Сахалин // Вестник Сахалинского музея. № 9. Южно-Сахалинск, 2002. – С. 195-198.
5. Ливенцев Д. Одесский порт Российской империи как главный пункт каторжной пересылки // Журнал Берегиня. 777. Сова, № 2(16), 2013. – С. 27-32.
6. Троцкий Л. Моя жизнь. Опыт автобиографии. Москва: «Панорама», 1991. – 624 с.

«СПРАЛЬ МОВЧАННЯ» В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ: БІЛОРУСЬ, РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ

Бабенко Ксенія Олександрівна

*студентка, Навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Однією з вагомих причин повномасштабного вторгнення Російської Федерації (за підтримки Білорусі) в Україну 24 лютого 2022 року стали тотальне мовчання та цілковита бездіяльність населення країн-агресорок. Понад 20 років одна його частина звеличує незмінних керівників, а інша, якщо і не згодна з діяльністю влади, все одно майже не висловлює свою позицію відкрито та не вживає ніяких ефективних заходів задля того, аби змінити державне керівництво або його політику щодо інших країн. Тож актуальним сьогодні є аналіз ситуації в Білорусі та РФ через призму моделі масової комунікації під назвою «спіраль мовчання», яку ще у ХХ столітті запропонувала Елізабет Ноель-Нойманн. Завдяки цьому вдасться зрозуміти, яку роль мас-медіа відіграли в розпалюванні російсько-української війни 2022 року.

«Спіраль мовчання» ґрунтується на чотирьох основних принципах, наведених на рис. 1: страху бути ізольованим, ефектах «стадності» та «зсуву останньої хвилини», бажанні належати до переможців. Розглянемо кожен із них детальніше.

Рис. 1

Страх ізоляції. Елізабет Ноель-Нойманн описує його як небажання індивіда бути відокремленим від суспільства загалом, від «анонімної більшості» [1, с. 380], як зазначають сучасні дослідники. Вони ж критикують такий підхід, зазначаючи, що сильніше людина боїться стати вигнанцем не для невідомих їй осіб, а для найближчого кола спілкування: родини, друзів, колег тощо.

Проте у білоруському та російському суспільствах спостерігається інша картина: за даними опитувань, проведених у 2019 році в РФ, лише 32% респондентів поділяють політичні погляди своїх друзів [2], тобто більшість індивідів не змінює свої переконання навіть під впливом тих, із ким тісно спілкується. Натомість страх перед соціальною ізоляцією є майже повсюдним, про що свідчить опитування кінця 2021 року (кожне питання оцінювалося від нуля до ста відсотків): 48,6% респондентів використовує соціальні мережі, щоб підтримувати зв'язок зі знайомими; 77,8% – для обміну думками, обговорень, встановлення нових контактів, тобто для комунікації з незнайомцями [3].

Ефект «стадності». Він полягає в тому, що індивід свідомо уникає висловлювання міркувань, які суперечать думці більшості. Причина дієвості даного ефекту впливає з першого принципу спіралі мовчання. А підвищують його ефективність саме засоби масової інформації, які або посилюють «більшість», переконуючи нейтральну частину суспільства підтримати певну сторону, або перетворюють «меншість» на «більшість», фальсифікуючи дані і повідомляючи, що хтось з «дисидентів» визнав свою помилку і приєднався до загальноприйнятої думки.

Так і працюють білоруські й російські пропагандистські мас-медіа. Уже понад 8 років за вказівкою влади вони дезінформують населення своїх країн щодо ситуації в Україні. Доволі цікавим є дослідження громадської організації «Інститут масової інформації» [4]. Його вибірка охоплювала публікації з третього по дев'яте вересня 2020 року в 10 російських і 10 білоруських ЗМІ. Метою було з'ясувати головні антиукраїнські фейки, які поширювали дані медіа. Результати можна побачити на рисунках 2 і 3.

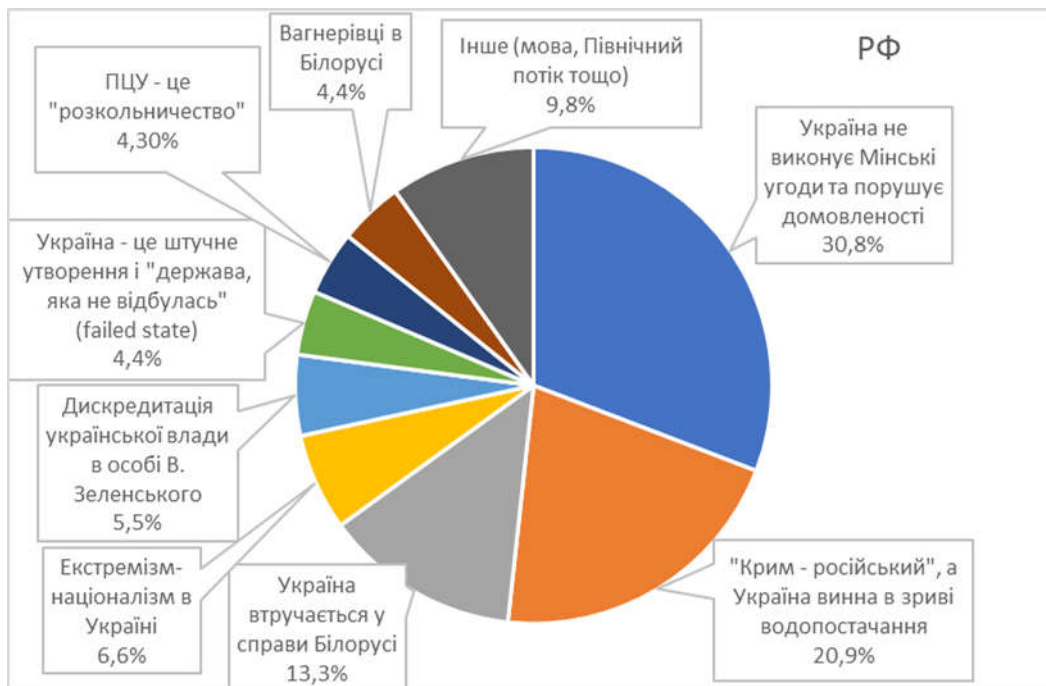

Рис. 2

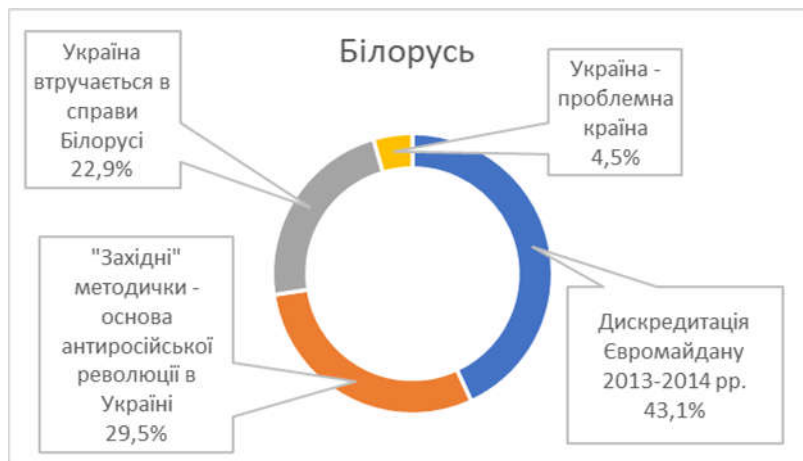

Рис. 3

Вони свідчать про те, що ідеологічно населення РФ і Білорусі уже давно готували до повномасштабної війни, а воно звикло отримувати інформацію лише з одних джерел, не намагаючись її перевірити та ігноруючи повідомлення, які їй суперечать. Чому? Тому що думку уявної «більшості» показують усюди як єдину правильну, «меншості» ж висловлюватися не дають, а коли вона все-таки це робить, їй усіляко протидіють. Про це свідчать арешти протестувальників й опозиційних політичних діячів, блокування каналів «іноагентних» ЗМІ.

Ідентифікація з переможцем. Бажання індивіда бути на боці тих, хто має рацію, хто виграє у збереженні свого життя, здоров'я та свободи також активно використовується засобами масової інформації агресорів:

вони висвітлюють анексію Криму Росією як перемогу, схвально відгукуються про діяльність ДНР і ЛНР; зображають Україну як країну, що програла у всіх сенсах (економічному, політичному, моральному), чим підбурюють населення до зневажливого і навіть ворожого ставлення до української влади та більшості категорій населення [5, №683].

Програють в очах мас-медіа й ті, хто виходить на протести в РФ і Білорусі, зокрема за припинення війни в Україні: пропагандистські ЗМІ називають мітингувальників зрадниками, американськими (західними) агентами, що отримують лише травми і проблеми із законом, а «омонівців» – захисниками правопорядку, які правильно чинять, займаючись побиттями й арештами.

Ефект «зсуву останньої хвилини». ЗМІ мають усі ресурси для того, аби видавати думку «меншості» (влади) за бажання «більшості» (народу), особливо коли члени останньої не мають доступу до альтернативних каналів комунікації. Унаслідок цього під тиском «уявної більшості» справжня ухвалює стадне рішення.

Наприклад, російська влада поширює дезінформацію про «нацистів, фашистів і бандерівців, які порушують права російськомовного населення» в Україні. Виявити брехню і спростувати неправдиву інформацію дуже просто, адже існує багато надійних іноземних і навіть російських мас-медіа.

Висновки. Отже, через страх перед ізоляцією і бажання бути серед переможців багато громадян Білорусі та Росії схильні приєднуватися до думки «більшості» («стада»). Проте часто насправді вона належить владній «меншості» і вдало пропагується засобами масової інформації як загальноприйнята. Саме тому виходить так, що значна частина населення проти керівництва у своїй державі, але продовжує його обирати, аби не йти «проти всіх».

На основі викладеного стає зрозуміло: влада Росії та Білорусі й підконтрольні їм ЗМІ безумовно винні в розпалюванні війни в Україні, проте це не знімає відповідальності з громадян цих держав, які піддаються пропаганді й навіть не намагаються перевіряти інформацію, а навпаки, поширюють фейки, свідомо йдуть вбивати людей в Україні, а у своїх країнах ніяк не можуть дати належну відсіч диктаторській владі.

Література:

1. Griffin E.A. First Look at Communication Theory. New York, NY: McGraw-Hill, 2012. 397 p.
2. Інтернет-ресурс. Как мы выбираем друзей. Свой круг или разные люди? Режим доступу: <https://www.bbc.com/russian/features-47439076> (дата звернення: 01.03.2022)
3. Інтернет-ресурс. Как соцсети губят психику миллиардов людей и делают нас глупее. Режим доступу: <https://lenta.ru/articles/2021/11/04/mkrtychyan/> (дата звернення: 01.03.2022)
4. Інтернет-ресурс. Україна в інформаційному просторі Росії та Білорусі: основні наративи. Режим доступу: <https://imi.org.ua/monitorings/ukrayina-v-informatsijnomu-prostori-rosiyi-ta-bilorusi-osnovni-naratyvy-i35175> (дата звернення: 02.03.2022)
5. Official journal of the EU. Volume 65 / 28.02.2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2022:059:FULL&from=EN> (дата звернення: 02.03.2022)

РОЛЬ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ

Павлович Юрій Осипович

кандидат історичних наук, молодший науковий співробітник Інституту українознавства Національної академії наук України

Шості чергові вибори білоруського президента, що відбулися 9 серпня 2020 р. ЦВК оголосила про перемогу О. Лукашенка [1], що займає цю посаду з 1994 р. п'ять термінів поспіль. Недопущення до участі та арешти популярних опозиційних кандидатів, переслідування, як зі С. Тихановською, фактична заборона проводити соціологічні дослідження передвиборчих рейтингів, а також суттєві розбіжності між попередніми офіційними результатами та паралельним підрахунком опозиції спричинили суспільний резонанс і масові протести. Розправи над опозиційними активістами та створення підтвердження статусу авторитарної держави зачинило двері до західних лідерів. Часті зустрічі з В. Путіним, укладання нових союзних договорів, зробило О. Лукашенка

маріонеткою Кремля, а білоруську територією плацдармом для наступу на українські землі.

18 лютого 2022 р. у Москві відбулася зустріч О. Лукашенка та В. Путіна, на зустрічі обговорювалися військові навчання в Білорусі "Союзна рішучість – 2022" [3]. Дана зустріч не дала бажаних результатів для української дипломатії, надій, які б могли прокласти шлях до деескалації конфлікту та закінчити війну на Сході України. Американська та британська розвідки розкрили план Кремля щодо майбутньої війни в Україні та розпочали підтримку точними розвідданими.

На пресконференції В. Путіна та О. Лукашенка так і не прозвучало конкретних тез для зменшення напруги, яка наростає в світі через спільні білорусько-російські навчання поблизу північного кордону України. Самопроголошений президент РБ О. Лукашенко на зустрічі з В. Путіним критикував українську владу через "надмірну" увагу до навчань на території РБ, водночас нарощування військових сил та перекидання ракетних установок на білоруські аеродроми [4]. О. Лукашенко продемонстрував свою чітку проросійську позицію, а обіцянки щодо невторчання у російсько-українську війну не мають змісту, оскільки Білорусь є також учасником війни проти України, оскільки білоруська влада дає доступ до аеродромів, дозвіл на пересування по білоруським територіям російським військовим, дозвіл на обстріли українських населених пунктів, промислових об'єктів України.

О. Лукашенко авторитарний правитель, який не приховує своєї ностальгії за радянською епохою. Залежність від Росії ще більше поглибило економічну кризу в країні, а в світлі недавніх подій, ізолювали вихід країни на міжнародну арену дипломатії та економіки. Від початку вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 р. з території РБ відбуваються обстріли балістичними та крилатими ракетами ОТРК "Іскандер-М" [5].

О. Лукашенко зрозумів, що втратив народну підтримку, яка дозволяла йому, в минулому, використовувати населення як опору свого режиму. В такій ситуації втримати владу, на думку О. Лукашенка, можна за допомогою РФ та дії білоруських силовиків. Але, варто зауважити, що силовий тиск на населення – хитка опора для будь-якого режиму. А без економічних впливів РФ О. Лукашенко втратить владу. Тому воєнні дії розпочалися з території Білорусі.

На останній зустрічі О. Лукашенко у присутності В. Путіна ображає українського президента В. Зеленського, погрожує Україні війною, тим демонструючи свою відданість Кремлю. Самопроголошений президент заявив, що російські війська у РБ можуть дислокуватися без термінів, це формулювання О. Лукашенка зробило Білорусь країною без кордонів для російської влади та військ [6].

Вранці 24 лютого 2022 р. Російська Федерація розпочала широкомасштабне вторгнення в Україну по всій лінії спільного кордону із території Республіки Білорусь. Відкритий воєнний напад РФ розпочався з території Республіки Білорусь, о 05:00 [7]. Це вторгнення стало частиною російсько-української війни, яка розпочалася у 2014 р., розв'язана Росією, яка донедавна заперечувала свою участь. В українських та іноземних ЗМІ російський напад на Україну а саме 24 лютого 2022 р. розглядається як агресивна війна, війна без дотримання правил ведення воєнних дій.

Від початку широкомасштабної російсько-української війни територію Республіки Білорусь Росія використовує як плацдарм для наступу, як майданчик для нанесення ракетних ударів по всій території України. Самопроголошений президент Республіки Білорусь О. Лукашенко заявив ще 24 лютого 2022 р., що білоруські війська не будуть брати участі у цій війні, але є умова, якщо Україна розпочне воєнні дії проти РБ, то відповідно буде відповідь. Також самопроголошений президент заявив, що ракетні удари з території РБ по Україні 27 лютого 2022 р. відбулися у зв'язку з тим, що Україна начебто готувала удари по території, де відбувалися військові навчання [8].

3 березня 2022 р. в одному із виступів О. Лукашенко виголосив, що Республіку Білорусь намагаються зіштовхнути у війну з Україною, О. Лукашенко наголосив, що білоруси будуть воювати тільки на своїй землі. На думку О. Лукашенка, це стратегічний задум ворогів Білорусі, щоб оголити інші кордони країни. Не зважаючи на виступи О. Лукашенка, РБ вже у війні з Україною, оскільки переважна більшість російських ракет летять на Україну з білоруських аеродромів, також варто зауважити, що колони російської техніки та російських солдат також дислокуються та вирушають на українські землі з Білорусі [9].

4 березня 2022 р. ГУР МО України повідомило, що з території Білорусі з аеродрому Ліда вертолітна бригада армійської авіації здійснює бойові вильоти для завдання ударів по Україні. 25 березня 2022 р.

білоруський добровольчий батальйон імені Кастуся Калиновського склав присягу та ввійшов до складу Збройних сил України [10].

З нападу Росії на Україну, через білоруські території, остаточно розірвано міждержавні відносини між РБ та Україною. Білорусь ще донедавна не голосувала і намагалася заблокувати резолюції ООН щодо підтримку територіальної цілісності України, не засуджувала порушення прав людини в Криму. В майбутньому РБ не буде переглядати офіційних позицій щодо ставлення до Росії чи до України, країна стала маріонеткою Кремля. Щодо України, то відносини з Мінськом не мають змісту доки режим О. Лукашенка править країною.

Література:

1. Вибори президента Білорусі: оголошені попередні результати. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-53719392>
2. Портников В. Лукашенко і війна. Які загрози для України з боку території Білорусі? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-viyna-lukashenko/31711246.html>
3. "Союзна рішучість" на полігонах Білорусі та на кордоні з Україною. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/soiuzna-rishuchist-na-polihonakh-bilorusi-ta-na-kordoni-z-ukrainoiu/a-60782037>
4. Війна, навчання, санкції. Про що сказали і не сказали Путін та Лукашенко після переговорів у Москві. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/world/countries/zustrich-putina-ta-lukashenka-shcho-govorili-i-pro-shcho-zabuli-zgadati-ostanni-novini-50218011.html>
5. "Калібри" та "Іскандери": якими ракетами Росія обстрілює міста України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60594123>
6. Лукашенко погрожує війною. Чого чекати Україні від Білорусі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/rosiya-bilorus-chogo-chekati-ukrajini-vid-putina-ta-lukashenko-portnikov-ostanni-novini-50218321.html>
7. Війна Росії проти України. Відсіч. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-ukrayina-zahroza-viyny/31703318/lb10lb1276035.html>

8. Лукашенко: Білоруські війська не беруть участі в операції на Донбасі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-bilorus-lukashenko-operatsiya/31720350.html>
9. Лукашенко: нас хочуть заштовхати у війну з Україною. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.unian.ua/world/lukashenko-nas-hochut-zashtovhati-u-viynu-z-ukrajinoyu-novini-svitu-11727079.html>
10. Білоруський батальйон увійшов до складу Збройних сил. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.unian.ua/war/biloruskiy-batalyon-sklav-prisyagu-i-uviyshov-do-skladu-zsu-video-novini-vtorgnennya-r osiji-v-ukrajinu-11760109.html?_ga=2.48102055.1096132969.1648362479-1764650445.1648362479

ЗМІСТ

Теорія держави і права. Філософія права

Дубовой Андрій Сергійович ТИПОЛОГІЯ ЮРИДИЧНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В ЯКОСТІ ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ.....3

Загребельна Наталія Анатоліївна СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ
ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ЇХ МІСЦЕ
У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ.....5

Поліщук Вікторія Сергіївна ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ: ДОСВІД США.....9

Чабан Наталія Анатоліївна ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ДОКОНСТИТУЦІЙНИЙ ПЕРІОД.....12

**Конституційне право. Конституційне процесуальне право.
Адміністративне право. Адміністративне процесуальне право. Митне
та податкове право. Міжнародне право. Муніципальне право**

Клапоуцак Дар'я Сергіївна ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ
ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....17

Федуняк Ігор Осипович АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК.....23

**Цивільне та сімейне право. Цивільне процесуальне право.
Комерційне право. Житлове право. Зобов'язальне право. Міжнародне
приватне право. Трудове право та право соціального забезпечення**

Короєд Сергій Олександрович НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ
ЗАКОНОДАВЧИХ ІНІЦІАТИВ ЩОДО ПРИПИНЕННЯ ШОТЕКИ
ВНАСЛІДОК СПЛИВУ СТРОКУ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ.....26

**Кримінальне право. Кримінальне процесуальне право.
Криміналістика. Кримінологія. Кримінально-виконавче право.
Медичне право. Судові та правоохоронні органи. Адвокатура**

Dubchak Olesia Emilianivna THE DEFINITION OF EUTHANASIA
AS A HUMAN RIGHT IN THE 21ST CENTURY.....30

Lukiiian Dana Anatoliivna THE CONSTITUTIONAL REGULATION
HUMAN RIGHT OF HEALTH CARE IN UKRAINE.....33

Акімов Михайло Олександрович ДО ПИТАННЯ ПРО НЕСИСТЕМНІСТЬ
ЗМІН КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ
ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВТРУЧАННЯ
В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ).....36

Галагоза Владислав Олегович СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА
ПРИВАТНОЇ ДЕТЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ:
ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....40

Жуков Андрій Андрійович ОКРЕМІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ
КОЛЕКТИВНОЇ ФОРМИ РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....43

**Право інтелектуальної власності та його захист. Інформаційне право.
Інформаційні технології**

Ярошевська Тамара Василівна, Кшенська Діана Олександрівна
ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....47

Історія держави і права. Історія політичних і правових вчень

<i>Maksurov Alexey Anatolevich</i> COORDINATION OF THE ACTIVITIES OF THE PRELIMINARY INVESTIGATION BODIES IN THE ERA OF PETER THE GREAT: OFFICES AND OFFICES.....	51
---	----

Історія становлення української державності

<i>Біліченко Лідія Сергіївна</i> ОДЕСЬКИЙ ТЮРЕМНИЙ ЗАМОК ТА ОДЕСЬКИЙ ГРАДОНАЧАЛЬНИЦЬКИЙ ЦЕНТРАЛ ЯК ОСНОВНІ ПУНКТИ КАТОРЖНОЇ ПЕРЕСИЛКИ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ-ПОЧАТОК ХХ СТ.).....	53
---	----

Історія країн світу та міжнародні відносини

<i>Бабенко Ксенія Олександрівна</i> «СПИРАЛЬ МОВЧАННЯ» В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ: БІЛОРУСЬ, РОСІЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ.....	56
<i>Павлович Юрій Осипович</i> РОЛЬ РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ.....	60

Підписано до друку 18.04.2021
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов.-друк. арк. 4,5. Обл.-вид. Арк 4,95.
Тираж 80 прим.

Громадська організація «Наукова спільнота»
46027, Україна, м. Тернопіль, вул. Загребельна, 23
Ідентифікаційний код 41522543
тел. +380979074970
E-mail: rusenkos@ukr.net

Віддруковано ФО-П Шпак В.Б.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7599
Тел. 097 299 38 99
E-mail: tooums@ukr.net